

Ontwerponderzoek

EEN BOOST VOOR HET MUZIEKDOMEIN SPELEN

Kayleigh van der Wal

4516605

PABO 4

BEGELEIDER: HANNA VAN OVERBEEK

Inhoudsopgave

Voorwoord	3	4. Probleemstelling	16
Samenvatting	4	4.1 Doel van het onderzoek	16
1. Inleiding.....	5	4.2 Onderzoeksvraag	16
2. Probleemanalyse	6	4.3 Hypothese	17
3. Theoretisch kader	8	4.4 Betrokkenen	17
3.1 Het belang van muziekonderwijs. 8		5. Onderzoeksaanpak.....	18
3.1.1 De invloed van muziek op het brein.....	8	5.1 De onderzoeksgroep.....	18
3.1.2 De invloed van muziek op sociale vaardigheden.....	9	5.2 Dataverzameling.....	18
3.1.3 De invloed van muziek op talentontwikkeling	9	5.3 Dataverwerking	19
3.1.4 Méér Muziek In De Klas	10	5.4 Aansluiting hoofd- en deelvragen	19
3.2 Het KVB-Model.....	10	5.5 Onderwijsarrangement	20
3.2.1 Klank, vorm en betekenis ..	10	5.6 Ethische kwesties.....	20
3.2.2 Zes domeinen	11	5.7 Tijdspad	20
3.2.3 Het domein zingen.....	11	6. Resultaten	21
3.2.4 Het domein luisteren.....	11	6.1 Het plan en de uitvoering	21
3.2.5 Het domein spelen.....	12	6.2 Resultaten per praktische deelvragen	21
3.2.6 Het domein lezen en noteren	12	7. Conclusies, aanbevelingen en discussie	26
3.2.7 Het domein bewegen	12	7.1 Validiteit van het onderzoek	26
3.2.8 Het domein componeren en improviseren.....	12	7.2 Antwoord theoretische deelvragen	26
3.2.9 Samenhang van de domeinen	12	7.3 Antwoord praktische deelvragen	27
3.2.10 Motivatie in de muziekles. 13		7.4 Antwoord op de onderzoeksvraag	28
3.3 De leerlijn muziek met focus op spelen	13	7.5 Verwachtingen	28
3.3.1 Het domein spelen in groep 1/2.....	13	7.6 Aanbevelingen.....	29
3.3.2 Het domein spelen in groep 3/4.....	13	7.7 Discussie	29
3.3.3 Het domein spelen in groep 5/6.....	14	Literatuurlijst	30
3.3.4 Het domein spelen in groep 7/8.....	14	Bijlage 1: Conceptueel model theoretisch kader	32
3.4 De methode Eigenwijs	14	Bijlage 2: Uitwerking opdrachten en legenda's.....	33
3.4.1 De onderdelen van de methode	14	Bijlage 3: Observatieformulier vóór- en námeting.....	35
3.4.2 Het aanbod van de muzikale domeinen	14	Bijlage 4: Lesformulieren onderwijsarrangement.....	38
3.4.3 De visie van de methode ...	15	Bijlage 5: Tijdspad	51
3.5 Samenvatting	15	Bijlage 6: Gegevens voormeting	54
		Bijlage 7: Gegevens nameting	55
		Bijlage 8: Logboek	56
		Bijlage 9: Procesverslag.....	61

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoek 'Een boost voor het muziekdomein spelen'. In het kader van mijn opleiding, Leraar Basisonderwijs aan NHL Stenden Hogeschool te Leeuwarden, heb ik dit onderzoek naar het muzikale niveau van basisschoolleerlingen uitgevoerd. Van november 2021 tot juni 2022 ben ik aan de slag geweest met het realiseren van het onderzoek.

Tijdens het onderzoek kreeg ik begeleiding van Hanna van Overbeek. Bij vragen of wanneer ik even vastliep kon ik altijd bij haar terecht. Mede dankzij haar positieve manier van helpen is dit onderzoek tot een goed einde gebracht. Daarnaast heb ik steun gehad van vrienden, studiegenoten en familie. Tot slot dankvolle vermelding voor de leerkrachten van mijn stageschool en de leerlingen van mijn LIO-klas. Zonder hen was het uitvoeren van dit onderzoek niet mogelijk geweest.

Ik wens u veel leesplezier toe tijdens het lezen van mijn scriptie!

Kayleigh van der Wal
07-06-2022

Disclaimer: Wanneer in het onderzoek wordt verwezen naar een letter (basisschool Q, leerkracht X, leerkracht Y) dan gaat dit om een willekeurige letter en niet om een initiaal.

Samenvatting

In Nederland zien we dat op veel basisscholen muziekonderwijs niet structureel wordt aangeboden. Zo ook op basisschool Q. Hierdoor valt op dat het muzikale niveau van groep 6/7 van deze basisschool lager ontwikkeld is dan wat verwacht mag worden aan de hand van de doelen van SLO, met name binnen het muzikale domein spelen. Om erachter te komen of het muzikale niveau van de groep binnen dit domein gedurende een korte periode positief ontwikkeld kan worden is dit onderzoek opgestart.

Bij dit onderzoek is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Hoe kan het muzikale niveau van groep 6/7 van basisschool Q binnen het domein spelen worden verhoogd met behulp van de muziekmethode Eigenwijs?

Voorafgaand aan het praktijkonderzoek is er een theoretisch onderzoek gedaan. In de literatuurstudie is informatie opgedaan over het belang van muziek voor verschillende onderdelen van het menselijk leven, namelijk de invloed van muziek op het brein, sociale vaardigheden en talentontwikkeling. Verder is het vakgebied muziek onder de loep genomen om er zo achter te komen uit welke essenties en domeinen het vakgebied muziek bestaat. Daarnaast is ingegaan op de leerlijn muziek en de muziekmethode Eigenwijs.

Vervolgens is in groep 6/7 van basisschool Q een voormeting binnen het domein spelen afgenomen, met als doel het meten van het niveau van de leerlingen. Daarnaast kregen de leerlingen drie enquêtevragen. Deze waren van belang voor het meten van de nevenopbrengst van het onderzoek, de motivatie voor het vakgebied muziek. Het muzikale niveau van de leerlingen werd gemeten aan de hand van opdrachten die aansluiten bij de leerlijn van SLO. Daaropvolgend heeft de groep een onderwijsarrangement aangeboden gekregen, waarbij ze muzieklessen kregen die aansloten bij alle zes de muzikale domeinen. De muzieklessen zijn ontworpen aan de hand van de muziekmethode Eigenwijs. Na het volgen van het onderwijsarrangement heeft er een nameting plaatsgevonden, waarbij de leerlingen dezelfde opdrachten als bij de voormeting uit moesten voren. Op deze manier konden de gegevens van de voor- en nameting met elkaar vergeleken worden.

Hier zijn een aantal resultaten uit voortgekomen. Deze zijn overzichtelijk uitgewerkt en daarna geanalyseerd. Er is ingegaan op de verschillende deelvragen en uiteindelijk is een antwoord op de hoofdvraag geformuleerd. Er blijkt namelijk dat na het aanbieden van een onderwijsarrangement muziek er een positieve ontwikkeling is te zien in het muzikale niveau van groep 6/7 van basisschool Q. De grote conclusie die hieruit gehaald kan worden is dat structureel muziekonderwijs van belang is voor het ontwikkelen van het muzikale niveau van de leerlingen en dat wanneer de zes doelen van het vakgebied muziek gedurende een periode van zes weken worden aangeboden in de klas, er al sprake is van deze ontwikkeling. Ook bij de nevenopbrengst is er sprake van positieve ontwikkeling. Ná het aanbieden van het onderwijsarrangement geven de leerlingen het vakgebied muziek een hogere waardering als vóór het aanbieden van de muzieklessen.

1. Inleiding

"Kinderen leren tellen is goed, kinderen leren wat telt is nog beter" – (Webredactie OMJS, 2018)

Het bovenstaande citaat sluit goed aan bij dit onderzoek. In het huidige onderwijs ligt de focus vaak op de vakken die worden getoetst. Vooral muziek wordt weinig aangeboden op de basisschool. De denkfout die dan gemaakt wordt is dat het veel tijd kost, leerkrachten denken niet kundig genoeg te zijn of dat leerlingen er toch niet zo veel aan hebben (Onderwijs van Morgen, 2018). Niets is minder waar. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat muziek positieve effecten heeft op het leven van een kind. Enkele van deze onderzoeken worden aangehaald in hoofdstuk 3 'Theoretisch kader'. Als vakspecialist muziek zie ik deze ontwikkeling in de praktijk terug op de basisscholen waar ik stageloop. Ik heb de afgelopen tijd in verschillende groepen muzikles mogen geven. Voorafgaand aan het geven van zo'n les weet ik niet precies wat de beginsituatie van een klas is. Wel weet ik door het volgen van de minor muziek en aan de hand van de door SLO opgestelde leerlijnen muziek wat ik per leerjaar van een gemiddelde klas kan en mag verwachten. Met volle moed stap ik de klas binnen voor het geven van een muzikles met lekker veel uitdaging. Helaas loop ik er vaker wel dan niet tegenaan dat het niveau van de leerlingen lager is dan wat verwacht mag worden.

Zo ook het geval in mijn huidige stageklas, een enthousiaste groep 6/7. Zodra ze mij zien lopen in de gang worden er liedjes die ze in eerdere muziklessen van mij hebben geleerd gezongen. Het zingen gaat de groep aardig af, maar het domein spelen vindt een groot deel van de klas lastig. Het niveau wat van een groep 6/7 verwacht mag worden binnen het domein spelen zie ik als vakspecialist muziek niet terug. Dit is dan ook direct het probleem. Het niveau van de groep is niet op peil. Als pabo student valt het mij daarnaast op dat de school muziek niet standaard op de weekplanning heeft staan.

Gelukkig ben ik niet de enige die dit opvalt. Er zijn in Nederland meer mensen achter het feit gekomen dat het vakgebied muziek niet genoeg wordt aangeboden in het basisonderwijs. Het is onder andere terug te zien in het project Méér Muziek In De Klas. Het project heeft als doel het belang van muziek door te laten dringen bij alle leerkrachten op de basisschool (Méér Muziek In De Klas, 2014). Een project als deze maakt de vakspecialist muziek in mij direct enthousiast. Het ondersteunt het feit dat muziek op de basisschool belangrijk is. Zo geeft Welp (2021) aan dat zingen in de klas zorgt voor de aanmaak van dopamine en oxytocine in de hersenen. Deze hormonen zorgen ervoor dat leerlingen zich fijn voelen. Daarnaast versterkt samen muziek maken het groepsgevoel bij de leerlingen. Dat heeft weer een positieve invloed op de ontwikkeling van de emotionele intelligentie en de ontwikkeling van creativiteit. Er blijkt dus dat de positieve gevolgen van het vak muziek niet alleen betrekking hebben op het vak zelf, maar ook op andere vakken en het groepsklimaat.

Al met al is het feit dat muziek in heel Nederland te weinig aan wordt geboden op de basisschool de aanleiding van dit onderzoek, zeker omdat ik de invloed van dit verschijnsel terugzie in mijn stagegroep. Er blijkt dat het muzikale niveau van mijn stageklas binnen het domein spelen niet op niveau is. Kan dit niveau in een kort tijdsbestek verbeterd worden? Het probleem is op macro, meso en microniveau uitgewerkt in hoofdstuk 2 'Probleemanalyse'. In dit hoofdstuk kan worden gelezen wat er aan de hand is met het domein spelen van muziek in groep 6/7 en wat voor gevolgen hieraan verbonden zijn.

2. Probleemanalyse

Om inzicht te geven op het probleem wat de aanleiding is voor dit onderzoek zal het probleem op drie niveaus worden beschreven, namelijk: macro, meso en microniveau. Bij macroniveau wordt gekeken hoe het probleem zich in de Nederlandse samenleving voordoet. Bij het meso niveau is ingezoomd op de onderzoeksschool en tot slot wordt er op microniveau gekeken naar de invloed van het probleem op de leerlingen van groep 6/7 van de onderzoeksschool.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat muziek op verschillende vlakken een positieve invloed kan hebben op de ontwikkeling van de mens. De conclusie van wetenschappers is als volgt: "Zingen en musiceren ondersteunt de ontwikkeling van sleutelvaardigheden als luisteren en lezen en stimuleert de emotionele intelligentie" (Mieras, 2015). Het blijkt dus dat muziek niet een opzichzelfstaand vak is dat alleen positieve effecten heeft binnen het vakgebied muziek. Het is ook te verbinden aan andere onderdelen van de basisschool. Zo kan er bijvoorbeeld een koppeling worden gemaakt met bewegingsonderwijs. Bij het bewegingsthema 'bewegen op muziek' moeten de leerlingen volgens Mooij & Van Berkel (2011) op de maat kunnen lopen, een vaardigheid die mede ontwikkeld kan worden door het geven van muzieklessen en al aangeboden kan worden vanaf groep 1/2. In Nederland is inmiddels een project, Méér Muziek In De Klas (MMIDK), opgestart voor het verbeteren van muziekonderwijs op de basisschool. Het project geeft aan dat muziek een structurele basis legt voor zaken als empathie, creativiteit en luisteren naar elkaar. Het project geeft aan dat muziek overal is en dat het een onderdeel is van het dagelijks leven. Muziek moet niet gezien worden als een vrijblijvende keuze, het is noodzakelijk (Méér Muziek In De Klas, 2014). Het doel van het project is het realiseren van structureel muziekonderwijs voor alle 1.4 miljoen leerlingen in het basisonderwijs in Nederland. Wat de invloed van het probleem zo lastig maakt is het feit dat er niet aan valt te geven wanneer het probleem zich specifiek voordoet, omdat het op veel verschillende zaken in een mensenleven invloed kan hebben. Natuurlijk valt tijdens muzieklessen op dat het niveau van de leerlingen lager is dan verwacht, maar ook op lange termijn kan het probleem invloed hebben. Kijk bijvoorbeeld naar een onderzoek van Amerikaanse hersenonderzoekers. In augustus 2010 kwamen de onderzoekers naar buiten met de serieuze boodschap dat de trend om zang en muziek op te offeren aan andere schoolvakken de academische prestaties op langere termijn kan aantasten (Kraus, 2010). Er blijkt dat muziek een grote invloed heeft op de auditieve centra van onze hersenen. Dit is het onderdeel van de hersenen dat leerlingen in staat stelt om actief te kunnen luisteren. Kraus (2010) geeft aan dat het belangrijk is om alle leerlingen een gelijke kans te geven om met muziek hun eigen luistervaardigheid te ontwikkelen en dat dit alleen mogelijk is door muziek aan te bieden op school. Als dit niet gebeurt, krijgen leerlingen dus niet allemaal een gelijke kans op het ontwikkelen van hun auditieve centra. Dit sluit goed aan bij het doel van MMIDK. Kraus en MMIDK pleiten er beide voor dat alle leerlingen in Nederland structureel muzieklessen aangeboden krijgen. Gebeurt dit niet dan zullen er gevolgen optreden die niet alleen tijdens de basisschoolperiode een probleem kunnen vormen, maar ook in de toekomst invloed kunnen hebben op het functioneren in de maatschappij.

Op basis van observatie blijkt dat de leerlingen van groep 6/7 van de onderzoeksschool niet op het muzikale niveau zitten wat verwacht mag worden als er wordt gekeken naar de kerndoelen van SLO. Om het probleem te verhelderen is er een vooronderzoek uitgevoerd op de onderzoeksschool. Er zijn verschillende gesprekken gevoerd met leerkrachten van verschillende groepen en hieruit blijkt onder andere dat er onduidelijkheid bestaat onder de leerkrachten over de aanwezigheid van een muziekmethode. De leerkrachten geven het volgende aan: "Voorheen hadden wij de methode Eigenwijs, maar de inloggegevens weet helaas niemand meer. Heel erg zonde!" (Leerkracht X, persoonlijke communicatie, 22 november, 2021) en "Vroeger gebruikten wij een boek met muzieklessen, inmiddels is dit verouderd en gebruikt niemand hem meer. Hij staat stof te vangen in de kast, eigenlijk heel jammer!" (Leerkracht Y, persoonlijke communicatie, 22 november, 2021). Uit de reacties van de leerkrachten blijkt dat er op de school momenteel geen sprake is van het gebruik van een muziekmethode. Uit het vooronderzoek blijkt dat de leerlingen op de onderzoeksschool wel muziekonderwijs krijgen aangeboden, maar in een andere vorm dan standaard muzieklessen door de groepsleerkrachten. Vanuit muziekschool Opus3 zijn er af en toe projecten op de onderzoeksschool. Momenteel houdt dat in dat de onderbouw groepen (groep 1 t/m 4) wekelijks een halfuur muzieklessen krijgen gedurende een periode van 10

weken en dat iedere bovenbouwgroep (groep 5 t/m 8) dit schooljaar in totaal 3 keer les krijgt in het bespelen van een blaasinstrument. Dit is ook terug te vinden op de site van Opus3 (2021). Verder heeft de bovenbouw 5 keer per jaar gedurende een periode van 3 weken talentenmiddag. De leerlingen gaan dan op de vrijdagmiddag een uur aan de slag met verschillende creatieve vakken. Denk hierbij aan muziek, maar bijvoorbeeld ook aan drama of wetenschap & technologie.

Het probleem zit hem dus niet in het feit dat er op deze school nooit een liedje wordt gezongen. Uit het vooronderzoek kan namelijk al voorzichtig de conclusie worden getrokken dat het ontbreken van een duidelijke leerlijn muziek een belangrijke oorzaak is van de gesignaleerde achterstand in muzikaal niveau van groep 6/7 en niet het feit dat er nooit aan het vakgebied muziek wordt gewerkt. In dit onderzoek wordt de focus gelegd op de combinatiegroep 6/7 van de school en wordt er ingezoomd op het muzikale domein spelen. Dit is gedaan omdat uit observaties en ervaring blijkt dat het in deze combinatiegroep het meest opvalt dat het muzikale niveau van het domein spelen niet op peil is. Dit betekent echter niet dat het probleem zich alleen in deze groepen en binnen dit domein voordoet. Het is een schoolbreed probleem, in alle groepen blijkt uit observatie dat het muzikale niveau niet op peil is. Dit is een probleem waarvan niet alleen de leerlingen, maar ook de leerkrachten onderdeel zijn. Niet onbelangrijk om te benoemen is dat het geven van muzieklessen op de basisschool geen keuze is. Muziek valt onder kerndoel 54, die weer valt onder de doelen van kunstzinnige oriëntatie (SLO, z.d.-a). Het is een verplicht vak op de basisschool. De onderdelen die zijn uitgezet in de leerlijn muziek moeten worden aangeboden in het basisonderwijs. Het feit dat dit niet gebeurt, is dus al een probleem op zich.

Al met al blijkt dus dat een vak dat verplicht moet worden gegeven op de basisschool niet voldoende aandacht krijgt. Een probleem dat in heel Nederland opduikt op basisscholen. De leerlijn muziek van SLO wordt niet doorlopen waardoor de muzikale ontwikkeling van de leerlingen stagneert. Dit heeft niet alleen gevolgen in de huidige tijd, maar ook in de toekomst. Dit is ook terug te zien op de onderzoeksschool. Uit observaties blijkt dat het muzikale niveau van combinatiegroep 6/7 niet op niveau is. In het theoretisch kader wordt hier verder op in gegaan. Er wordt beschreven wat het belang van muziek precies is, waarbij wordt verwezen naar onderzoeken over het belang van muziek. Verder wordt erin ingegaan op het KVB-model, de leerlijn muziek binnen het domein spelen en de muziekmethode Eigenwijs.

3. Theoretisch kader

Uit de probleemanalyse blijkt dat het muzikale niveau van de groep 6/7 van de onderzoeksschool niet op peil is en dat dit met name opvalt binnen het domein spelen. De school heeft ooit gebruik gemaakt van de methode Eigenwijs, maar inmiddels zijn de inloggegevens kwijtgeraakt. Daarnaast is aangegeven dat het zeker wél van belang is dat het vak muziek wordt aangeboden op de basisschool. In dit hoofdstuk is daarom uitgewerkt wat het concrete belang van muziek is. Daarnaast wordt er ingegaan op het KVB-model; een model voor het aanbieden van muziekonderwijs, de leerlijn van het domein spelen die is opgesteld door SLO en de muziekmethode Eigenwijs.

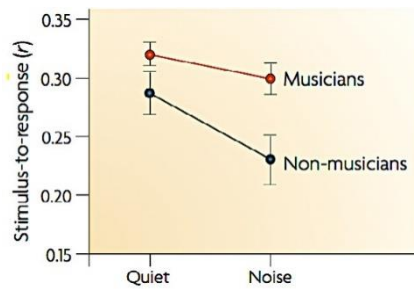
3.1 Het belang van muziekonderwijs

In deze paragraaf wordt aan de hand van verschillende onderzoeken toegelicht wat het belang is van muziekonderwijs. Dit wordt gedaan op drie verschillende gebieden, namelijk: de invloed van muziek op de hersenen, sociale vaardigheden en talentontwikkeling. Daarnaast wordt kort ingegaan op het project Méér Muziek In De Klas.

3.1.1 De invloed van muziek op het brein

Hoogleraar Klinische Neuropsychologie Erik Scherder heeft de afgelopen jaren informatie naar buiten gebracht over de invloed van muziek op het brein. Zo geeft Scherder (z.d.) aan dat wanneer leerlingen actief bezig zijn met muziek dit de hersennetwerken stimuleert en dat de hersenen nieuwe verbindingen aanmaken. Hij geeft daarbij ook aan dat muziek een positieve invloed heeft op de cognitieve reserve van het kindbrein. Door het aanleggen van nieuwe verbindingen wordt het brein complexer en dus tot meer in staat. Zo gaat het vermogen om verbanden te leggen en te kunnen plannen vooruit. Daarnaast is er een ontwikkeling te ontdekken in de vaardigheden op het gebied van rekenen en taal. Die ontwikkeling is niet alleen van belang tijdens de basisschooltijd, maar komt ook ver daarna nog van pas. Het kind zal er op de lange termijn veel profijt van hebben. In het boek *Singing in the Brain* geeft Scherder (2017, p.27) aan dat muziek positieve neuropsychologische reacties geeft. Er blijkt dat wanneer studenten het aanleren van neuro anatomische termen deden met behulp van zingen, ze die termen veel beter onthielden dan wanneer er gestudeerd werd zonder te zingen.

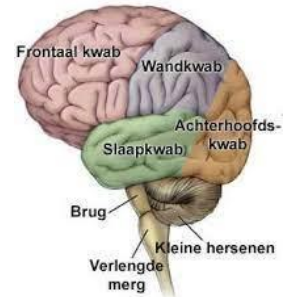
In de afgelopen jaren zijn er al veel onderzoeken geweest naar het belang van muziek en de gevolgen van muziek op de lange termijn. In al deze onderzoeken komt naar voren dat muziek een duidelijke invloed heeft op de ontwikkeling. Volgens Mieras (2015) blijkt dat muzikale training bijdraagt aan het ontwikkelen van de auditieve centra in het hoofd. Hij geeft aan dat volwassenen en leerlingen met muzikale scholing beter in staat zijn om actief te luisteren dan anderen. In 2003 is er een onderzoek gedaan in 140 klaslokalen in London waarbij er een vergelijking is gemaakt tussen het gemiddelde geluidsniveau in een klas en de leerprestaties van de leerlingen in die klas. Hieruit blijkt dat hoe meer decibel het geluidsniveau was, des te minder de leerlingen opstaken (Shield, 2003). In 2009 is een demonstratie gegeven door onderzoekers van de Northwestern University in Illinois die naadloos aansluit bij het onderzoek van Shield en het belang van muziek voor het actief kunnen luisteren in de klas. De onderzoekers zijn bij verschillende proefpersonen gaan meten wat de hersenstam oppikt van geluid dat langzaam aan overgaat in een ruis. Uit hun onderzoek bleek dat hersenen zonder muzikale training al snel niets meer van het geluid begrepen, terwijl hersenen mét muzikale training minder last hadden van deze storende achtergrondruis. Dit effect was het meest merkbaar bij beroepsmusici, maar een wekelijks avondje karaoke zingen kan ook al genoeg zijn om de hersenen te trainen op het verwerken van informatie uit geluid volgens Parbery-Clark (2009). In de klas is vaak achtergrondruis te ontdekken. Tijdens de instructie van de leerkracht loopt er een leerling naar de wc, een andere leerling gaat zijn potlood slijpen en ondertussen sijpelen ook buitengeluiden naar binnen. Als dit wordt gekoppeld aan het onderzoek van Parbery-Clark dan blijkt dat leerlingen die muzikale training volgen beter gefocust kunnen blijven op de instructie van de leerkracht in plaats van dat ze zich laten afleiden door allerlei achtergrondgeluiden. De effecten van het onderzoek zijn grafisch terug te zien in onderstaande afbeelding. Mieras (2015) geeft aan dat op de afbeelding is te zien dat hoe meer ruis, des te groter het voordeel voor de muzikaal getrainde hersenen in vergelijking met de niet muzikaal getrainde hersenen. De muzikaal getrainde hersenen kunnen veel langer de belangrijke informatie filteren, terwijl ook achtergrondruis hoorbaar is, dan de niet muzikaal getrainde hersenen.

(Parbery-Clark, 2009)

3.1.2 De invloed van muziek op sociale vaardigheden

In zijn boek *Singing in the Brain* geeft Scherder (2017, p. 27) aan dat muziek een positieve invloed heeft op de sociale cohesie. Uit een studie blijkt namelijk dat wanneer leerlingen met elkaar zongen zij een gezamenlijke taak beter konden uitvoeren dan leerlingen die dat niet deden. Uit een college van Erik Scherder en Dick Swaab (*Muziek en het brein: een muzikaal college met Erik Scherder en Dick Swaab, 2021*) blijkt daarnaast dat muziek een positieve invloed kan hebben op het met elkaar kunnen communiceren. Ze geven een voorbeeld uit de huidige tijd. De wereld wordt momenteel beheerst door het corona virus en een direct gevolg van dit virus zijn lockdowns. Op het moment dat het land in lockdown gaat en de scholen daarbij ook dichtgaan hebben kinderen weinig contact met elkaar. Dit kan invloed hebben op bepaalde hersengebieden, zoals de structuur tussen de binnenkant van de frontaal kwab en de binnenkant van de slaapkwab. Deze structuur heeft invloed op het communiceren met elkaar, het opbouwen van empathie en speelt een rol bij het ontwikkelen van de taalsemantiek, het onderdeel van de taal dat zich bezighoudt met de betekenis van de taal. Wanneer een kind minder de kans krijgt om te communiceren met anderen, ontwikkelt deze structuur zich minder dan tijdens de 'normale' omstandigheden, waarbij de leerlingen naar school gaan en dagelijks contact hebben met leeftijdsgenoten. Muziek kan hierbij helpen. Er blijkt dat wanneer er met muziek aan de slag wordt gegaan de kwaliteit van de stoffen in de structuur omhooggaat, wat resulteert in een betere ontwikkeling van de structuur. Op die manier kan muziek dus helpen bij het ontwikkelen van de sociale vaardigheden van een kind. Daarnaast geeft Scherder in een video (Erik Scherder: Wat doet muziek met je brein?, 2018) aan dat de frontaal en de pariëtaal (ook wel wandkwab) samen essentieel zijn voor creativiteit, nieuwe dingen bedenken en voor empathie. Deze zaken worden gedurende de hele jeugd ontwikkeld en kunnen positief beïnvloed worden door muziek te luisteren, maken en zingen.

3.1.3 De invloed van muziek op talentontwikkeling

In 3.1.2 is toegelicht dat muziek invloed heeft op zaken die plaatsvinden in de frontale en pariëtale kwab. Dit is ook te koppelen aan talentontwikkeling. Aan het einde van de basisschool gaan leerlingen meestal aan de slag met een afscheidsmusical. Tijdens een musical gaan leerlingen aan de slag met zingen, maar ook met dansen. Op het moment dat deze twee vaardigheden gekoppeld worden heeft dit niet enkel een positieve invloed op de frontale en pariëtale kwab maar worden de kleine hersenen ook positief gestimuleerd. De kleine hersenen houden zich namelijk bezig met de motoriek (Erik Scherder: Wat doet muziek met je brein?, 2018). Daarnaast draagt een eindmusical bij aan talentontwikkeling van de leerlingen. De een is gek op rekenen, de ander is goed in gym en weer een ander is dol op muziek. Het is van belang dat al deze vakken aan bod komen, zodat iedere leerling de kans krijgt zich te ontwikkelen op een manier die bij hem of haar past. Enkel een eindmusical is niet genoeg, ook een leerlijn gedurende de hele basisschoolperiode is van belang. Zo kunnen leerlingen ontdekken dat muziek iets met hen doet, maar ook dat de leerlingen zelf iets met muziek doen (10 voor de leraar, 2018). Een citaat wat hier goed bij aansluit is het citaat van Webredactie OMJS (2018): "Als kinderen allemaal dezelfde kip moeten knippen, kunnen ze hun ei niet kwijt". Iedere leerling heeft andere kwaliteiten. Als muziek niet wordt aangeboden in de klas, is er een kans dat een deel van de leerlingen nooit of pas heel laat in hun leven zal ontdekken hoe goed muziek bij hen past. Daarnaast kan muziek ook een uitlaatklep zijn. Volgens Online Muziek Academie (2021) staat muziek vaak in connectie met onze emoties. Mensen luisteren naar vrolijke muziek als ze blij zijn en als ze somber zijn draaien ze droevige muziek. Muziek is met ons verbonden en geeft een gevoel dat niet te beschrijven valt.

Het kan steun bieden in moeilijke tijden en een blij gevoel juist versterken. Verder is aangetoond dat muziek zorgt voor minder stress in het leven (Online Muziek Academie, 2021). Vooral rustige muziek heeft het effect dat er lagere productie van stresshormonen plaatsvindt. Bovendien komt er tijdens het luisteren van muziek endorfine vrij. Deze stof in de hersenen zorgt ervoor dat de stemming van de mens verbetert. Ook in de klas is het dus nuttig om naar muziek te luisteren. Zo kunnen leerlingen niet alleen aan de slag met hun muzikale talenten, maar heeft muziek ook een positieve invloed op het presteren bij andere vakken. Minder stress en meer plezier zijn immers ideale factoren om onder te werken in de klas.

3.1.4 Méér Muziek In De Klas

Zoals eerder aangegeven in de inleiding en probleemanalyse is in Nederland het project MMIDK opgestart. Het doel van dit project is het realiseren van structureel muziekonderwijs voor alle basisschoolleerlingen in Nederland. Dit realiseert de organisatie aan de hand van verschillende lijnen. Méér Muziek In De Klas (2014) geeft ten eerste aan dat de organisatie bezig is met bewustwording. MMIDK wil duidelijk maken dat muziek van belang is voor de ontwikkeling van leerlingen. Dit doet de organisatie door grote projecten uit te zetten die landelijk het nieuws halen. Eerder zijn al de 'Lang Leve De Muziek Wedstrijd' en het 'Kerst Muziekgala' georganiseerd. Het tweede punt waar MMIDK aandacht aan besteed is het ontwerpen van lesmethoden en het verhogen van de deskundigheid binnen het vakgebied muziek bij leerkrachten in het basisonderwijs. Immers, als de leerkrachten zich bekwaam genoeg voelen om muziekles te geven, is de kans ook groter dat dit daadwerkelijk gebeurt. Daarnaast vindt er ook nog een samenwerking met het ministerie van OC&W en het fonds voor cultuurparticipatie plaats. Op deze manier kunnen pabo's en basisscholen financiële steun krijgen voor het ontwikkelen van de muzikale lessen op school. Tot slot geeft MMIDK aandacht aan het verbinden van verschillende organisaties op regionaal en lokaal gebied. Alle betrokken partijen in muziekonderwijs komen met elkaar in aanraking en kunnen zo van en met elkaar leren en zo muziekonderwijs realiseren.

Dit soort bewijzen zorgen ervoor dat een project zoals Méér Muziek In De Klas een duidelijk achterliggende reden heeft voor de uitvoering ervan. Het project kaart het belang van muziekonderwijs op nationaal niveau aan.

3.2 Het KVB-Model

In deze paragraaf worden de onderdelen van het KVB-model toegelicht. Dit model wordt gebruikt om de essentie van muziek te weergeven. Bij die essentie zijn zes domeinen ontwikkeld die toegepast kunnen worden binnen het vakgebied muziek.

3.2.1 Klank, vorm en betekenis

Het vakgebied muziek bestaat uit zes domeinen gekoppeld aan de essentie van muziek, namelijk klank, vorm en betekenis. De essentie van muziek is dus weer te geven in drie factoren. Bij de factor klank draait het om de variatie die bij het horen van muziek te onderscheiden valt. "In vaktaal zeggen we dat muziek kan variëren in toonduur, toonhoogte, sterkte en klankkleur" (Van der Lei et al. 2010). Van der Lei et al. (2010) geeft aan dat klankduur gaat over factoren als de maat, het ritme, het tempo en de articulatie. Bij klankhoogte ligt de focus op toonhoogteverschillen en de samenklank en melodieën. Bij klanksterkte draait het om de dynamiek en hoe 'hard' deze overkomt en bij klankkleur wordt er gelet op de instrumenten die worden gebruikt, de kenmerken van de stem die zingt of het geluid dat specifieke ensembles en orkesten voortbrengen.

Bij de factor vorm draait het om de opbouw van muziek. In een muziekstuk zijn vaak herhalingen te vinden. Van der Lei et al. (2010) benoemt hierbij dat een muziekstuk naast die herhaling ook contrastwerking bevat. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het toevoegen van een nieuwe melodie. Het belangrijkste begrip dat hieraan te koppelen is, is variatie. In de loop van het muziekstuk verandert er van alles, maar de muziek blijft wel herkenbaar. De drie kernbegrippen bij de factor vorm zijn daarom herhaling, contrast en variatie. Deze vallen onder de vormprincipes. Verder is er sprake van vormeenheden, vormtechnieken en compositievormen waarbij gekeken wordt naar zaken als thema, echo en de manier van uitvoeren, bijvoorbeeld in de vorm van een canon.

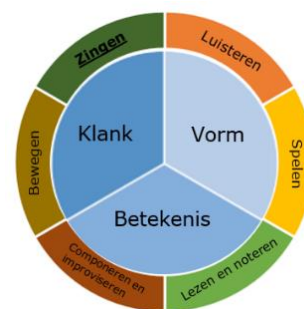
Tot slot de factor betekenis. Hierbij ligt de focus op hetgeen wat de muziek overbrengt. Muziek kan een invloed hebben op hoe een persoon zich voelt. Dit komt door de betekenis van de muziek en wat dit op die persoon overbrengt. Er zijn echter ook muziekstukken waarin geen duidelijk verhaal te herkennen is, dit wordt ook wel betekenisloze muziek genoemd. Van der Lei et al (2010) geeft daarnaast aan dat de betekenis van muziek aan de orde is als de focus ligt op het gevoel dat muziek oproept, het verhaal dat te horen valt en het gegeven dat muziek iets kan vertellen of over kan brengen. Muziek kan bijvoorbeeld geluiden en bewegingen, karakters, gebeurtenissen en stemmingen uitbeelden.

3.2.2 Zes domeinen

Uit deze drie factoren zijn zes domeinen ontwikkeld. Als deze domeinen behandeld worden op de basisschool, wordt daarmee ook direct de essentie van muziek behandeld. Elk domein heeft zijn eigen kenmerken die aan bod kunnen komen als er mee aan de slag wordt gegaan in de klas. Wanneer leerlingen in muziekonderwijs hun muzikale intelligentie ontwikkelen, kunnen de leerlingen de taal van muziek leren begrijpen en ervaren dat muziek iets met hen doet, maar ook dat de leerlingen zelf iets met muziek doen (10 voor de leraar, 2018). Dit is ook weer te koppelen aan de talentontwikkeling van de leerlingen die is besproken in deelparagraaf 3.1.3. Als dit gekoppeld wordt aan de zes domeinen dan blijkt dat deze domeinen kunnen worden gezien als een overkoepelende naam voor activiteiten. Het zijn activiteiten die de vormen beschrijven van muzikaal gedrag (10 voor de leraar, 2018). Per domein wordt een korte beschrijving gegeven van de belangrijke punten en mogelijkheden in de klas.

3.2.3 Het domein zingen

Het eerste domein is zingen. Van der Lei et al. (2010) geeft aan dat in Nederland het domein zingen op de basisschool voornamelijk inhoudt dat er een liedrepertoire speciaal voor de basisschool wordt gezongen. Dit repertoire verschilt van de muziek die leerlingen in de media horen. Het is een repertoire dat alleen wordt toegepast in het basisonderwijs en ook speciaal ontworpen is voor leerlingen. Bij het domein zingen hangt een juiste uitvoering in grote mate af van de keuze van de liedjes en in kleinere mate van de kwaliteit van de leerkracht. Als de les de leerlingen aanspreekt wordt de groep uitgedaagd en zal er een grotere betrokkenheid zijn vanuit de leerlingen.

3.2.4 Het domein luisteren

Het tweede domein is luisteren. Buiten schooltijd luisteren leerlingen naar muziek die bij hen bekend is en die hen aanspreekt. Van der Lei et al. (2010) geeft aan dat het domein luisteren al vanaf de geboorte van een kind ontwikkelt, zelfs in de baarmoeder horen baby's al geluid. Het belang van dit domein is dan ook groot. Als in de klas aan de slag wordt gegaan met dit domein ligt de focus niet zo zeer op het ontwikkelen van het auditief vermogen, het kunnen gebruiken van de oren, maar is het doel het ontwikkelen van het muzikale gehoor en geheugen. Muziek moet gezien worden als een structuur, het is meer dan een verzameling van losse klanken. Voor het kunnen herkennen van die structuur is een muzikaal geheugen nodig. Zo'n muzikaal geheugen zorgt ervoor dat zaken als melodieën, ritmen, akkoorden of zelfs hele muziekstukken kunnen worden herkend en onthouden. Het ontwikkelen van het muzikale geheugen is een belangrijke zaak die zo jong mogelijk moet beginnen. Gebeurt dit niet dan is de ontwikkeling van het muzikale geheugen snel verloren. Het beluisteren van muziek doet daarnaast niet alleen een beroep op het muzikaal geheugen, het ontwikkelt het ook. Als er met leerlingen actief wordt geluisterd door middel van luisteropdrachten en uitdagende spelvormen is deze ontwikkeling mogelijk. Naast het ontwikkelen van het muzikale gehoor en geheugen kan aan de hand van het domein luisteren kennis worden gemaakt met verschillende muzieksoorten en kan muziek uit andere culturen aangeboden worden aan de groep.

3.2.5 Het domein spelen

Het derde domein dat Van der Lei et al. (2010) beschrijft is het domein muziek spelen. Dit domein begint net als de vorige twee domeinen al bij de kleuters. Jonge leerlingen zijn gefascineerd door voorwerpen die een klank produceren. Hierbij hoeft niet eens gedacht te worden aan muziekinstrumenten. Twee stenen die tegen elkaar aantikken zijn al boeiend genoeg. Dat betekent overigens niet dat muziekinstrumenten niet welkom zijn in de kleuterklas. Ook dit vinden de leerlingen namelijk uitermate interessant en is ook erg goed voor de muzikale ontwikkeling. Door te experimenteren leren de leerlingen wat mogelijk is met de instrumenten en wordt er kennis gemaakt met klankeigenschappen als hard-zacht, lang-kort en hoog-laag. Ook het introduceren van een melodie kan al prima gedaan worden bij de jongste leerlingen. Als dit vanaf groep 1 wordt gedaan, hebben de leerlingen daar profijt van in de hogere groepen. In de bovenbouw kan bijvoorbeeld aan de slag worden gegaan met het spelen van speelstukjes, ritmebegeleidingen of het verklanken van verhalen en afbeeldingen. Het domein muziek maken is echter niet afhankelijk van schoolinstrumenten. Er kan ook gewerkt worden met zelfgemaakte instrumenten of bodypercussie. Bij bodypercussie wordt er muziek gemaakt met het lichaam door bijvoorbeeld te klappen, stampen of knippen met de vingers.

3.2.6 Het domein lezen en noteren

Het vierde domein wordt lezen en noteren genoemd. Het belangrijkste onderdeel van dit domein is het notenschrift. Van der Lei et al. (2010) geeft aan dat het dan niet alleen gaat om het kennismaken met het notenschrift. De leerlingen moeten leren om het schrift mee te lezen en om te spelen met het notenschrift. Naast het notenschrift kan er ook gewerkt worden met grafische notatie. Aan de hand van simpele grafische symbolen kunnen de leerlingen eenvoudige muziek lezen, ontwerpen en spelen. Op deze manier kunnen de leerlingen hun eigen muziekstukjes maken en deze noteren met eigen tekens. Ook binnen dit domein zijn de leerlingen dus bezig met de verschillende klankeigenschappen. Dat heeft een positieve invloed op het creatieve denkvermogen van de leerlingen.

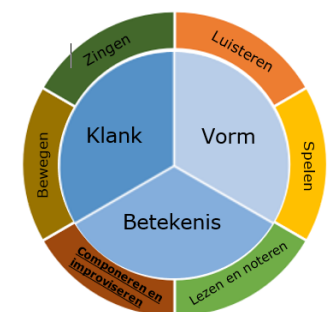
3.2.7 Het domein bewegen

Over het vijfde domein, bewegen, vertelt Van der Lei et al. (2010) dat er een duidelijk samenhang is te zien tussen leerlingen, muziek en bewegen. Leerlingen hebben de behoefte om mee te bewegen bij het horen van muziek. Hier kan tijdens muzieklessen goed op ingespeeld worden. Het domein bewegen is goed te koppelen aan de domeinen luisteren en zingen. Bij luisteren kan er bijvoorbeeld geoefend worden met bewegen op de maat of door middel van bewegingen reageren op tempoverschillen in de muziek. Het is daarnaast ook mogelijk om bewegen te koppelen aan zingen. Bij de kleuters kan dit worden gedaan door het inzetten van speelliedjes. In de bovenbouw kunnen de leerlingen aan de slag met het maken van een videoclip bij liedjes.

3.2.8 Het domein componeren en improviseren

Het zesde en laatste domein is componeren en improviseren. Dit is een relatief 'nieuw' domein. Oorspronkelijk waren er namelijk maar vijf domeinen, maar om aan te kunnen sluiten bij de huidige maatschappij is dit zesde domein toegevoegd. "Bij componeren en improviseren komt het creëren en de verbeeldingskracht het meest tot uiting" (10 voor de leraar, 2018). Het is een domein dat aansluit bij de huidige ontwikkelingen in het onderwijs, zoals bijvoorbeeld het gebruik maken van de 21-eeuwse vaardigheden. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld aan de slag met het zelf componeren van een beat of improviseren op bestaande muziek.

3.2.9 Samenhang van de domeinen

Deze domeinen zijn nu los van elkaar benoemd, maar in de praktijk staan de domeinen met elkaar in verband. In een gemiddelde muziekles komen over het algemeen twee à drie domeinen aan bod. Een muziekles met de focus op het domein spelen staat in nauw

verband met het domein luisteren. Bijvoorbeeld tijdens het klappen van ritmes. De leerkracht klapt een ritme voor. De leerlingen moeten dit opnemen met hun muzikale gehoor en daarna vastleggen in hun muzikale geheugen (Van der Lei et al., 2010). Daarna is het de beurt aan de leerlingen om het ritme te klappen. In zo'n korte activiteit komt al een belangrijke koppeling van het domein luisteren en spelen aan bod. Worden de ritmes niet enkel na geklapt, maar staan er ook nog plaatjes van de bodypercussie die wordt uitgevoerd op het bord? Dan wordt ook nog het domein lezen gekoppeld aan de activiteit. Als in een klas dus blijkt dat het domein muziek spelen niet op niveau is, dan is de kans groot dat de andere domeinen ook niet op niveau zijn. Deze staan immers met elkaar in verband. Het voordeel is wel dat oefenen met het domein spelen ook prima kan worden gekoppeld aan de andere domeinen. Zo wordt het algemene muzikale niveau van de leerlingen verhoogd.

3.2.10 Motivatie in de muziekles

Boekestijn (2020) geeft aan dat motivatie en betrokkenheid vanuit de leerlingen een pré zijn voor het geven van een geslaagde muziekles. Gemotiveerd een les ingaan heeft drie basisvoorwaarden: voldoende autonomie, een gevoel van competentie en een gevoel van betrokkenheid. Autonomie kan worden bereikt door de leerlingen de ruimte te geven om zelf te ontdekken en experimenteren. Competentie kan volgen Boekestijn worden bereikt door voldoende structuur en daarnaast voldoende uitdaging aan te bieden en een doel te ontwikkelen die kan worden bereikt. Tot slot verbondenheid. Dit kan worden bereikt door een vertrouwd gevoel in de groep. Daarnaast is het belangrijk om interesse te wekken bij de leerlingen en ze een eigen rol te geven tijdens de les. Op die manier worden muzieklessen gecreëerd die de leerlingen aanspreken en waarbij de motivatie van de leerlingen voor het vak muziek omhoog kan gaan.

3.3 De leerlijn muziek met focus op spelen

Uit de probleemanalyse is gebleken dat groep 6/7 van de onderzoeksschool vooral binnen het domein spelen niet op niveau lijkt te zijn. Daarom is in deze paragraaf van het theoretisch kader de leerlijn zoals SLO die heeft ontworpen voor het domein spelen uitgewerkt. Daarnaast zijn de competenties die hieraan verbonden zijn uitgewerkt.

3.3.1 Het domein spelen in groep 1/2

Op de site van SLO is de leerlijn muziek uitgewerkt. Ook is er een overzicht gemaakt van betekenisvolle onderwerpen en thema's per groep en domein. Als er wordt gekeken naar het domein spelen komt er naar voren dat vanaf groep 1/2 er al een start wordt gemaakt met het spelen van de maat. Verder kunnen de leerlingen in deze leeftijdsgroep oefenen met het spelen bij betekenisvolle situaties, het spelen van tegenstellingen, het maken van korte speelstukjes met herhalingen en het experimenteren met verschillende klankkleuren en bespeelmogelijkheden van instrumenten (SLO, z.d.-a). Dit sluit aan bij verschillende competenties van de leerlijn muziek in groep 1/2 zoals "De leerling ontdekt, door manipuleren en experimenteren, klankaspecten van diverse klankbronnen", "De leerling kan zelfstandig een situatie, sfeer of muzikale tegenstelling verwerken in kleine vocaal/instrumentaal geïmproviseerde klankstukjes." en "De leerling kent de namen en spelwijzen van het in de onderbouw (van het primair onderwijs) meest gebruikte schoolinstrumentarium." (SLO, z.d.-b).

3.3.2 Het domein spelen in groep 3/4

In groep 3/4 wordt naast het spelen van klankbeelden in betekenisvolle situaties ook het rekening houden met stiltemomenten toegevoegd en dat er niet alleen meer wordt geoefend met het spelen van de maat, maar ook met het spelen van een ritme (SLO, z.d.-a). Verder gaan de leerlingen nu het maken van korte speelstukjes uitbreiden naar een combinatie van herhalingen en contrasten. Voor de rest kan er aan dezelfde thema's en onderwerpen worden gewerkt als bij groep 1/2. Deze manieren van werken sluiten aan bij dezelfde competenties die net werden genoemd bij groep 1/2 plus een aantal competenties die zijn opgesteld voor groep 3/4, namelijk: "De leerling kan muziekstukjes ontwerpen met (willekeurige) gebruikmaking van muzikale tegenstellingen, herhaling en contrast." en "De leerling kent de namen en spelwijzen van het schoolinstrumentarium en van enkele veelvoorkomende instrumenten van het pop- en (Westerse) klassieke instrumentarium." (SLO, z.d.-b).

3.3.3 Het domein spelen in groep 5/6

Als de focus wordt verlegd naar groep 5/6 blijkt dat de thema's en onderwerpen van groep 1 tot en met 4 hier worden uitgebreid. Er komt naar voren dat de leerlingen aan de slag kunnen met het ontwerpen van klankbeelden en spelen van betekenisvolle situaties waarbij er stiltemomenten worden toegevoegd en er sprake is van een bepaalde ontwikkeling (SLO, z.d.-a). Waar in de onderbouw aan de slag werd gegaan met het spelen van de maat en een ritme, wordt hier nu ook het spelen van een ritmisch patroon aan toegevoegd. Wat wel gelijk is aan de onderbouw is het blijven oefenen met het spelen van tegenstellingen. Het ontwerpen van speelstukjes wordt in deze groepen uitgebreid. Er kan aan de slag worden gegaan met het ontwerpen van speelstukjes waar vormprincipes, vormeenheden en vormtechnieken zoals motieven, thema's en echo's aan worden toegevoegd. Hier geldt dat de competenties van groep 1 tot en met 4 blijven ontwikkelen, maar dat er ook nieuwe competenties bij komen zoals: "De leerling kan met gebruikmaking van klank- en vormaspecten van muziek bewust structuur aanbrengen in zijn composities." en "De leerling kan eenvoudige ritmische en melodische (begeleidings)patronen uitvoeren." (SLO, z.d.-b).

3.3.4 Het domein spelen in groep 7/8

Tot slot groep 7/8. In deze groepen kan het ontwerpen van klankbeelden uitgebreid worden met het toevoegen van herhaling (SLO, z.d.-a). Als de leerlingen aan de slag gaan met het spelen van maat, ritme en ritmische patronen, dan kan dit vanaf groep 7/8 ook uitgebreid worden met een voorspel, naspel of begeleiding. De doelen voor het spelen van tegenstellingen, het experimenteren en het ontwerpen van speelstukjes zijn gelijk aan die van groep 5/6. Wel komt er in groep 7/8 nog bij dat de leerlingen eenvoudige grafisch of traditioneel genoteerde speelstukjes kunnen spelen en zelf een begeleiding kunnen maken bij rapteksten. Dit is te koppelen aan drie competenties van groep 7/8, namelijk: "De leerling kan variatie als vormprincipe toepassen in zijn composities.", "De leerling kan eenvoudige ritmische en melodische (begeleidings)patronen spelen binnen meerstemmigheid" en "De leerling kent de namen en speelwijzen van het schoolinstrumentarium en die van het pop- en (Westerse) klassieke instrumentarium." (SLO, z.d.-b).

3.4 De methode Eigenwijs

Uit de probleemanalyse blijkt dat de onderzoeksschool aangeeft in het verleden gebruik te hebben gemaakt van de muziekmethode Eigenwijs. Tijdens de uitvoering van het onderzoek zal ook gebruik worden gemaakt van deze muziekmethode. Daarom is in deze paragraaf uitgewerkt hoe deze methode het vak muziek aanbiedt. Ook de visie van de methode wordt toegelicht.

3.4.1 De onderdelen van de methode

De methode Eigenwijs is ingedeeld in vijf onderdelen, respectievelijk zingwijs, muziekwijs, dramawijs, danswijs en beeldwijs (Meesters in Muziek, z.d.). Voor het vakgebied muziek kan gebruik worden gemaakt van de onderdelen zingwijs en muziekwijs. Overigens kan een werkvorm van dramawijs ook worden toegevoegd aan de muzieklessen. Bij zingwijs ligt de focus op het aanleren van liedjes. Er zijn in totaal ruim 500 liedjes uitgewerkt. Per lied is de bladmuziek bijgevoegd. Daarnaast is er een opname met zang en begeleiding en een opname met enkel begeleiding bij elk lied. Er is gekozen voor een variatie aan genres en stijlen zodat leerlingen met zoveel mogelijk muziekstijlen in aanraking komen. Bij muziekwijs zijn complete lessen uitgewerkt. De lessen sluiten aan bij de vernieuwde doorgaande leerlijn muziek, ontwikkeld door SLO. In de lessen wordt dan ook rekening gehouden met alle zes domeinen van muziek. De lessen zijn zo ontworpen dat ze direct vanaf het digibord gegeven kunnen worden.

3.4.2 Het aanbod van de muzikale domeinen

Binnen de methode kan gefilterd worden op de zes muzikale domeinen (Meesters in Muziek, z.d.). Is er dus belang voor het geven van een muziekles waar het domein luisteren aan bod komt, dan kan hier specifiek op gezocht worden. Dit betekent echter niet dat de gehele les alleen maar draait om het luisteren. Over het algemeen zit binnen elke les een combinatie van domeinen verwerkt. Zo blijft de les aantrekkelijk voor de leerlingen en kunnen ze binnen één les hun niveau binnen verschillende domeinen ontwikkelen.

3.4.3 De visie van de methode

De muziekmethode Eigenwijs hecht veel waarde aan het aansluiten bij de belevingswereld van leerlingen en daarbij de leerlingen zulke aantrekkelijk mogelijke lessen aanbieden (Meesters in Muziek, z.d.). Daarnaast heeft de methode het doel om een professionele ondersteuning te zijn voor leerkrachten in het basisonderwijs. Hierbij wordt er aangesloten bij de meest nieuwe ontwikkelingen op onderwijskundig en muziek pedagogisch gebied. Er wordt dan ook duidelijk verwezen naar het net nieuw bijgestelde leerplankader van SLO. De methode baseert de werkwijze op langlopende leerlijnen en de nieuwste methodische inzichten. De visie van de methode sluit naadloos aan bij het boek Muziek Meester. Naar dit boek is eerder verwezen in paragraaf 3.2. Een koppeling die valt te maken bij het aansluiten bij de nieuwste manier van onderwijs is het toepassen van de 21-eeuwse-vaardigheden. Volgens Meesters in Muziek (z.d.) komen in de methode Eigenwijs zeven van deze vaardigheden aan bod, namelijk:

Vaardigheid	De leerlingen leren...
Kritisch denken	... hoe ze hun eigen en onderbouwde visie of mening kunnen formuleren
Probleem oplosvaardigheden	... hoe ze een probleem kunnen herkennen en een plan kunnen maken om het probleem op te lossen
Communiceren	... hoe ze een boodschap efficiënt en effectief over kunnen brengen en kunnen ontvangen
Samenwerken	... hoe ze gezamenlijk een doel kunnen realiseren en kunnen oefenen met het ondersteunen en aanvullen van medeleerlingen
Sociale & culturele vaardigheden	... hoe ze kunnen leren, werken en leven met mensen van verschillende etnische, sociale en culturele achtergronden
Digitale geletterdheid	... hoe ze gebruik kunnen maken van ICT
Zelfregulering	... hoe ze gedrag dat doelgericht en passend is kunnen realiseren

3.5 Samenvatting

Uit het theoretisch kader komt naar voren dat verschillende onderzoeken zijn gedaan waaruit blijkt dat er veel voordelen zitten aan het aanbieden van het vakgebied muziek in het basisonderwijs. Niet alleen voor nu, maar ook voor in de toekomst. Daarnaast is beschreven wat er precies wordt verstaan onder muziek en in welke domeinen muziek kan worden verdeeld. Hier zijn de doelen en leerlijnen van SLO aan gekoppeld. Er is specifiek ingezoomd op het domein spelen. Tot slot is er inzicht gegeven aan de muziekmethode Eigenwijs, een methode voor het basisonderwijs waarin alle zes domeinen worden aangeboden aan de hand van de leerlijn van SLO. De samenhang van deze informatie is weergegeven in een conceptueel model (zie bijlage 1). Met de informatie uit het theoretisch kader kan de stap naar de probleemstelling gemaakt worden. De vragen die daarin geformuleerd worden sluiten nauw aan bij het theoretisch kader en borduren erop verder.

4. Probleemstelling

In de voorgaande hoofdstukken is beschreven wat het probleem van dit onderzoek is en hoe dit gekoppeld kan worden aan theorie. In dit hoofdstuk wordt er ingegaan op het doel van het onderzoek en de hoofd- en deelvragen die hieraan worden gekoppeld.

4.1 Doel van het onderzoek

In de probleemanalyse is aangegeven dat in groep 6/7 van basisschool Q is gesignaleerd dat de leerlingen niet op het te verwachten muzikale niveau zitten, wat vooral tot uiting komt bij het domein spelen. Bij het domein spelen ligt de focus op het experimenteren met instrumenten en klankeigenschappen (Van der Lei et al., 2010). Het doel van het onderzoek is erachter te komen op welke wijze het mogelijk is het muzikale domein spelen qua niveau van de leerlingen in groep 6/7 te verhogen. Als er wordt onderzocht hoe het muzikale niveau van de leerlingen verhoogd kan worden, kan er na uitvoering van het onderzoek een aanbeveling voor de school worden geschreven waarin wordt toegelicht op welke manier de leerkrachten zelf aan de slag kunnen met het vakgebied muziek, met als opbrengst niveauverhoging bij de leerlingen. Het onderzoek is van belang, omdat uit verschillende bronnen blijkt dat muziek op de basisschool van belang is voor de ontwikkeling van leerlingen op de korte en lange termijn. Zo geeft Erik Scherder aan dat muziek een positieve invloed heeft op hoe mensen met elkaar communiceren (Muziek en het brein: een muzikaal college met Erik Scherder en Dick Swaab, 2021). Ondanks dat het onderzoek enkel wordt uitgevoerd in groep 6/7 van basisschool Q is de aanbeveling nuttig voor alle groepen van de school. Het probleem wat in de probleemanalyse is weergegeven kan op die manier voor een deel op micro en meso niveau opgelost worden. Het onderzoek zal plaatsvinden in de vorm van een voor- en nameting van het muzikale niveau van de leerlingen binnen het domein spelen. Tussen de voor- en nameting zullen de leerlingen van groep 6/7 gedurende een periode van zes weken een onderwijsarrangement aangeboden krijgen, bestaande uit één uitgebreide muzikles per week. Een nevenopbrengst van het aanbieden van het onderwijsarrangement kan zijn dat de motivatie van de leerlingen voor muziekonderwijs zal stijgen, vandaar dat ook de motivatie van de leerlingen meegenomen wordt in de voor- en nameting.

4.2 Onderzoeksvraag

Uit bovenstaande informatie kan de volgende hoofdvraag worden geformuleerd:

Hoe kan het muzikale niveau van groep 6/7 van basisschool Q binnen het domein spelen worden verhoogd met behulp van de muziekmethode Eigenwijs?

- Met 'muzikale niveau' wordt hier verwezen naar het niveau binnen het vakgebied muziek gekoppeld aan de doelen van SLO.
- Er is gekozen om in te zoomen op enkel het domein spelen en de groep 6/7, omdat uit observaties in de probleemanalyse blijkt dat dit domein binnen deze groep een lager niveau heeft dan verwacht mag worden volgens de doelen van SLO.
- Er is gekozen de muziekmethode Eigenwijs te betrekken in de hoofdvraag, omdat de leerkrachten van de onderzoeksschool aangeven in het verleden gebruik te hebben gemaakt van deze methode.

Uit deze hoofdvraag kunnen een aantal deelvragen worden geformuleerd. De deelvragen kunnen worden verdeeld in theoretische en praktische deelvragen. De theoretische deelvragen sluiten aan bij de data die in het theoretisch kader is besproken:

- Wat is het belang van muziek in het basisonderwijs?
- Waaruit bestaat het vakgebied muziek?
- Waaruit bestaat het domein spelen?
- In hoeverre sluit de muziekmethode Eigenwijs aan bij het vakgebied muziek?
- Hoe kan motivatie in de muzikles worden bevorderd?

De praktische deelvragen sluiten aan bij de uitvoering van het onderzoek in de klas. De praktische deelvragen zijn als volgt:

- Waar moet een onderwijsarrangement dat aansluit bij de muziekmethode Eigenwijs aan voldoen om het niveau binnen het muzikale domein spelen te verhogen?
- Wat is het niveau van leerlingen uit groep 6/7 van het muzikale domein spelen vóór het aanbieden van het onderwijsarrangement?
- Wat is het niveau van leerlingen uit groep 6/7 van het muzikale domein spelen ná het aanbieden van het onderwijsarrangement?
- Wat is de motivatie van de leerlingen voor het vakgebied muziek vóór het aanbieden van het onderwijsarrangement?
- Wat is de motivatie van de leerlingen voor het vakgebied muziek ná het aanbieden van het onderwijsarrangement?

4.3 Hypothese

De hoofdvraag van het onderzoek is: Hoe kan het muzikale niveau van groep 6/7 van basisschool Q binnen het muzikale domein spelen worden verhoogd? Vanuit de literatuur kan worden verwacht dat na het aanbieden van een onderwijsarrangement ontwikkeld met de methode Eigenwijs gedurende zes weken, waarbij de leerlingen iedere week één uitgebreide muziekles krijgen aangeboden, het muzikale niveau van de leerlingen binnen het domein spelen zal stijgen. Gekeken naar de leerlijn muziek van SLO (SLO, z.d.-a) mag worden verwacht dat het niveau van leerlingen omhooggaat als onderdelen van de leerlijn worden aangeboden in de klas. Voor elke schoolgroep zijn doelen opgesteld die per groep verder ontwikkelen. De verwachting is dat wanneer onderdelen uit de leerlijn worden aangeboden de leerlingen zich ontwikkelen en door kunnen naar een volgend onderdeel van de leerlijn. In paragraaf 3.3 van het theoretisch kader zijn de doelen van muziek voor de basisschoolperiode besproken. Er mag voorzichtig worden uitgegaan van het feit dat wanneer deze doelen worden aangeboden in de klas het muzikale niveau van de leerlingen omhoog zal gaan. Concreet zou dat betekenen dat uit de gegevens van de voor- en nameting blijkt dat het muzikale niveau van de leerlingen tijdens de nameting hoger scoort. Daarnaast is de verwachting dat er als nevenopbrengst zal blijken dat de motivatie voor het vak muziek vanuit de leerlingen hoger zal scoren tijdens de nameting. In de lessen zal rekening worden gehouden met het inspelen op de motivatie van de leerlingen zoals besproken in deelparagraaf 3.2.10 van het theoretisch kader. Er mag de voorlopige conclusie worden getrokken dat wanneer rekening wordt gehouden met de volgens Boekestijn (2020) essentiële punten voor de motivatie; autonomie, competentie en verbondenheid, de motivatie van de leerlingen voor het vak muziek omhoog zal gaan.

4.4 Betrokkenen

Vanaf de start van het onderzoek is er contact met de leerkrachten van de onderzoeksschool. Met leerkrachten uit de onderbouw, middenbouw en bovenbouw van de school is besproken op welke manier muziek momenteel wordt aangeboden en of er sprake is van het gebruiken van een muziekmethode. Daarnaast is met de schoolleider het onderwerp van het onderzoek besproken. De probleemstelling is besproken met de groepsleerkracht van groep 6/7. Hij geeft aan te zien dat het muzikale niveau van groep 6/7 niet op het niveau zit wat verwacht mag worden als wordt gekeken naar de doelen van SLO en dat het in deze groep extra opvalt ten opzichte van andere groepen in de school. Na overleg met hem was daarom snel duidelijk dat het een goede keuze is om het onderzoek af te bakenen naar enkel groep 6/7. Verder geeft hij in het gesprek aan dat hem opvalt dat de leerlingen klappen in de maat lastig vinden. Dit is een bevestiging dat het muzikale niveau voornamelijk afwijkt binnen het domein spelen.

Vanuit de probleemstelling kan in hoofdstuk 5 'Onderzoeksaanpak', verder worden ingezoomd op de concrete plannen voor het onderzoek. In dat hoofdstuk zal worden ingegaan op de populatie van het onderzoek en op welke manier het onderzoek zal gaan plaatsvinden. Daarnaast wordt beschreven hoe de verzamelde data verwerkt zal worden en aan de hand van wat voor planning dat gedaan zal worden.

5. Onderzoeksaanpak

In voorgaande hoofdstukken is ingegaan op de aanleiding van het onderzoek. In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op hoe het onderzoek op de stageschool uitgevoerd zal worden. Er wordt ingegaan op de onderzoeksgroep, de manieren van dataverzameling, de hoofd- en deelvragen, het onderwijsarrangement en het tijdsplan van het onderzoek. Dit valt volgens Van der Donk en Van Lanen (2016) onder de derde fase van de onderzoekscyclus, het plannen.

5.1 De onderzoeksgroep

De populatie van dit onderzoek is groep 6/7 van basisschool Q. Omdat dit een groep van gemiddelde omvang betreft is de onderzoekspopulatie gelijk aan de populatie en is er dus geen sprake van een streekproef. Concreet betekent dit dat alle 26 leerlingen, waarvan negen jongens en zeventien meisjes mee zullen werken aan het onderzoek (Van der Donk en Van Lanen, 2016). De leeftijden van de leerlingen variëren tussen de negen en elf jaar oud. De opdrachten voor het meten van het muzikale niveau worden afgenomen in groepjes van vier of drie. Omdat de groep uit 26 leerlingen bestaat zullen er vijf groepjes van vier en twee groepjes van drie zijn. De samenstelling van de groepjes wordt willekeurig opgesteld, zodat er geen sprake is van vooraf geplande voordelen voor een deel van de leerlingen. Het zal dus niet zo zijn dat leerlingen die buiten school een muzikale hobby hebben bewust bij leerlingen worden geplaatst waarbij hier geen sprake van is. Op die manier wordt het onderzoek zo eerlijk als mogelijk uitgevoerd. De groepjes van de voormeting zullen gelijk zijn aan de groepjes van de nameting.

5.2 Dataverzameling

De dataverzameling vindt plaats op drie manieren, waarvan één al heeft plaatsgevonden. Dit door middel van de literatuurstudie die is beschreven in hoofdstuk 3 Theoretisch kader'. De overige twee manieren van dataverzameling zullen plaatsvinden door middel van opdrachten en een enquête. Van der Donk en Van Lanen (2016) geeft aan dat bij het kiezen van een methode voor dataverzameling gelet moet worden op de bruikbaarheid van de verzamelde data en of het de meest efficiënte manier van dataverzameling is die gebruikt kan worden. Voor beide gekozen manieren van dataverzameling is dit het geval. De gegevens die worden verzameld zijn bruikbaar voor het beantwoorden van de deelvragen en de hoofdvraag. Daarnaast kunnen de opdrachten en enquêtes vlot worden uitgevoerd, vijftien minuten per groepje van vier leerlingen, wat de manier van verzamelen efficiënt maakt. Deze twee manieren van data verzamelen vinden twee keer plaats. Eén keer vóór het uitvoeren van een onderwijsarrangement en één keer ná het uitvoeren van een onderwijsarrangement. De inhoud van het onderwijsarrangement wordt toegelicht in paragraaf 5.4. De voor- en nameting van de opdrachten bestaat uit vier opdrachten die oplopen in niveau. De opdrachten zijn gekoppeld aan de onderwerpen en competenties van groep 1 t/m 8 die opgesteld zijn door SLO (SLO, z.d.-a). Opdracht 1 sluit daarbij aan bij de onderwerpen en competenties van groep 1/2, opdracht 2 bij groep 3/4 enzovoort. De leerlingen worden in groepjes uit de klas gehaald om de opdrachten uit te voeren. Een deel van de opdrachten voeren ze om en om individueel uit, en een deel van de opdrachten voeren ze tegelijkertijd uit. De leerlingen voeren altijd alle vier opdrachten uit, ook als blijkt dat opdracht 1 eigenlijk al boven hun niveau zit. Het kan namelijk voorkomen dat de eerste opdracht niet lukt en de derde opdracht wel. De leerlingen moeten de kans krijgen om dat te bewijzen. Van elke opdracht is een korte beschrijving gegeven en aangegeven bij welke onderwerpen van SLO de opdracht aansluit (zie bijlage 2). Voor het uitvoeren van de voor- en nameting is een observatieformulier gemaakt (zie bijlage 3). Voor het anonimiseren van de namen krijgt elke leerling een letter van het alfabet toegewezen. Per leerling kan bij elke opdracht een score van 1 tot en met 5 gehaald worden. Bij opdracht 1 en 2 is de score enkel afhankelijk van de behaalde tijd, bij opdracht 3 en 4 is een combinatie van de behaalde tijd en de moeilijkheidsgraad van het bedachte ritme bepalend voor de score. Hier zijn twee legenda's voor ontworpen (zie bijlage 2). Op die manier wordt data verzameld die van belang is voor het beantwoorden van de praktische deelvragen. Het tweede onderdeel van de voor- en nameting is een enquête. Aan alle leerlingen worden drie vragen gesteld over het aanbod, plezier en niveau binnen het vakgebied muziek, namelijk:

- Hoe vaak per week ben je op school aan de slag met muziek?
- Geef het vak muziek een cijfer van 1 tot en met 10 (waarbij 1= helemaal niks aan & 10= super leuk).
- Vind je muziek maken makkelijk, moeilijk of een combinatie van beide?

Aan de hand van deze vragen kan als nevenopbrengst de motivatie van de leerlingen binnen het vakgebied muziek gemeten worden. Die data zijn nodig voor het beantwoorden van de praktische deelvragen over de motivatie.

5.3 Dataverwerking

Het doel van deze data is het kunnen vergelijken van de gegevens van de voor- en nameting, om er op die manier achter te komen of er sprake is geweest van groei in het muzikale niveau en groei in motivatie. Van der Donk en Van Lanen (2016) geeft aan dat het belangrijk is de verzamelde data te ordenen per deelvraag. Dit zal dan ook als eerste gedaan worden. Zodra de data geordend zijn per deelvraag zullen de data van de voor- en de nameting met elkaar worden vergeleken en worden verwerkt in overzichtelijke tabellen en diagrammen. Aantallen en scores kunnen daarbij eventueel worden omgezet in procenten. De volgende vergelijkingen zullen worden gemaakt:

- Het muzikale niveau van het domein spelen vóór en ná het uitvoeren van het onderwijsarrangement
- De motivatie voor muziek vóór en ná het uitvoeren van het onderwijsarrangement

Als de resultaten overzichtelijk zijn verwerkt, zullen aan de hand hiervan de onderzoeksvraag en deelvragen worden beantwoord. Daarnaast zal worden beschreven of de hypothese van het onderzoek juist was. Ook zal er een conclusie worden geschreven, waaronder ook een aanbeveling voor de school. In de conclusie worden ook discussiepunten verwoord. Aan het einde van het onderzoek zullen tot slot in een samenvatting de bevindingen van het onderzoek worden beschreven.

5.4 Aansluiting hoofd- en deelvragen

In hoofdstuk 4 'Probleemstelling' zijn de hoofdvraag en een aantal deelvragen geformuleerd. In deze paragraaf is uitgewerkt wat voor type onderzoeksvragen dit zijn. Van der Donk en Van Lanen (2016) geeft aan dat er verschillende soorten onderzoeksvragen zijn. Per praktische deelvraag is hieronder uitgewerkt wat voor type onderzoeksvraag het is, wat het doel is van de vraag en door middel van wat voor onderzoek de vraag wordt onderzocht.

'Waar moet een onderwijsarrangement dat aansluit bij de muziekmethode Eigenwijs aan voldoen om het niveau binnen het muzikale domein spelen te verhogen?'

Type onderzoeksvraag	Doel onderzoeksvraag	Type onderzoek dat nodig is
Beschrijvende vraag	Het ontwerpen van een onderwijsarrangement gericht op het domein spelen	Observatieonderzoek

Voor de tweede en de derde praktische deelvraag, 'Wat is het niveau van leerlingen uit groep 6/7 bij het muzikale domein spelen vóór het uitvoeren van het onderwijsarrangement?' & 'Wat is het niveau van leerlingen uit groep 6/7 bij het muzikale domein spelen ná het uitvoeren van het onderwijsarrangement?' geldt hetzelfde schema:

Type onderzoeksvraag	Doel onderzoeksvraag	Type onderzoek dat nodig is
Definiërende vraag	Erachter komen in welk stadium de ontwikkeling van de leerlingen zit	Observatieonderzoek

Ook voor de vierde en vijfde praktische deelvraag, 'Wat is de motivatie van de leerlingen voor muziekonderwijs vóór het aanbieden van het onderwijsarrangement?' & 'Wat is de motivatie van de leerlingen voor muziekonderwijs ná het aanbieden van het onderwijsarrangement?' geldt hetzelfde schema:

Type onderzoeksvraag	Doel onderzoeksvraag	Type onderzoek dat nodig is
Definiërende vraag	Erachter komen of de motivatie voor het vak muziek veranderd na het aanbieden van een onderwijsarrangement	Observatieonderzoek

5.5 Onderwijsarrangement

Voor het onderzoek is een onderwijsarrangement ontworpen. Deze bestaat uit zes muzieklessen die zijn ontworpen aan de hand van de muziekmethode Eigenwijs. Er is gekozen voor deze methode, omdat de school aangeeft hier in het verleden mee gewerkt te hebben. In de lessen komen alle domeinen van het KVB-model (zie paragraaf 3.2 'Het KVB-model') aan bod, waarbij wordt gezorgd dat in iedere les sowieso het domein spelen wordt aangeboden. De leerlingen krijgen wekelijks een muziekles aangeboden gedurende een periode van zes weken. De lessen zijn in lesbeschrijvingsformulieren verwerkt (zie bijlage 4).

5.6 Ethische kwesties

Door de sinds 25 mei 2018 ingevoerde privacywet Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is het van belang gegevens over personen in het onderzoek te anonimiseren. De bescherming van persoonsgegevens is in Nederland een grondrecht. Door middel van deze wet heeft het waarborgen van deze bescherming een grotere kans van slagen (Privacy Zeker, 2020). Van der Donk en Van Lanen (2016) geeft aan dat echte namen van plaatsen en mensen niet bekend mogen worden als hier geen schriftelijke toestemming voor gekregen is. Bij dit onderzoek is geen sprake van schriftelijke toestemming en daarom is het van belang gedurende het hele onderzoek gebruik te maken van geanonimiseerde gegevens. Er is voor gekozen elke leerling te koppelen aan een letter van het alfabet. Zo is er niet te achterhalen op welke leerling bepaalde gegevens betrekking hebben. De naam van de basisschool is veranderd in basisschool Q en naar leerkrachten is in hoofdstuk 2 'Probleemanalyse' verwezen naar leerkracht X en leerkracht Y. Op die manier zijn de school, de leerkrachten en de leerlingen niet te koppelen aan gegevens uit het onderzoek.

5.7 Tijdspad

Voor het verloop van het onderzoek is een tijdspad uitgewerkt (zie bijlage 5). Er wordt aangegeven welke activiteiten worden uitgevoerd en wie daarbij betrokken zijn. Ook wordt er een koppeling gemaakt aan de deelvragen. Tot slot wordt aangegeven in welk tijdsbestek de activiteit uitgevoerd zal worden. De weergave van het tijdspad is gemaakt aan de hand van een voorbeeld van Van der Donk en Van Lanen (2016). Zij geven aan dat deze weergave een agenda of Gantt-diagram wordt genoemd.

6. Resultaten

In de voorgaande hoofdstukken zijn de onderzoeksvragen en de onderzoeksaanpak beschreven. In dit hoofdstuk worden de gemeten resultaten geanalyseerd. Aan de hand van die analyse kan in hoofdstuk zeven verder worden ingegaan op de conclusie.

6.1 Het plan en de uitvoering

De manier van dataverzameling is bijna geheel volgens plan verlopen. Er waren een aantal kleine veranderingen, namelijk:

- Voor er gestart kon worden met de uitvoering van het onderzoek in de praktijk verhuisde één van de leerlingen. Deze leerling is naar een andere school gegaan. De groepsgrootte is daardoor veranderd van 26 leerlingen naar 25 leerlingen. Hierdoor is de indeling van de groepjes ook veranderd. In plaats van vijf groepjes van vier en twee groepjes van drie waren er vier groepjes van vier en drie groepjes van drie. Dit heeft geen verdere gevolgen voor de rest van het onderzoek gehad.
- Tijdens de week van de nameting was er een kleine griepgolf op basisschool Q. Hierdoor is de samenstelling van twee groepjes van de nameting veranderd. Kind E was in het begin van de week ziek en van kind K was bekend dat deze aan het einde van de week afwezig zou zijn. Kind K heeft toen meegedaan met subgroep twee en kind E met subgroep drie in plaats van andersom. Dit heeft geen gevolgen voor de rest van het onderzoek gehad.
- Het tijdsplan is anders verlopen dan gepland. Vanwege een coronagolf binnen basisschool Q, zat in de weken waar de voormeting gepland stond steeds een deel van de klas in quarantaine. Er is toen besloten om de voormeting een aantal weken op te schuiven, zodat de testen in een week konden worden afgenomen waarin de klas weer compleet was. Automatisch verschoven hierdoor ook de data van de lessen, de nameting en het analyseren van de gegevens. Voor de rest van het onderzoek had dit geen gevolgen. De tijdsplanning was vooraf zo gemaakt dat er ruimte was voor verschuivingen. Er was daardoor nog genoeg tijd om alles uit te voeren.

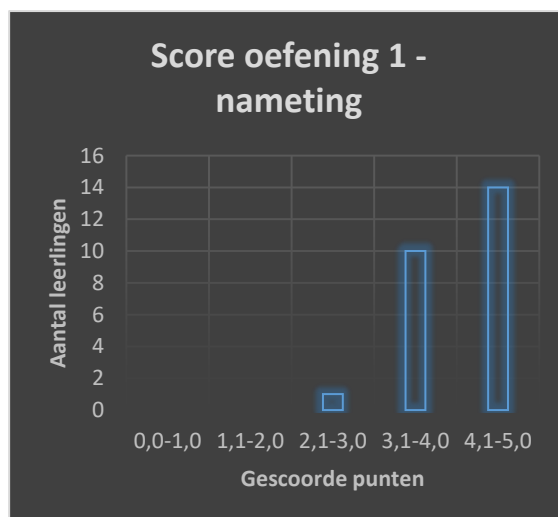
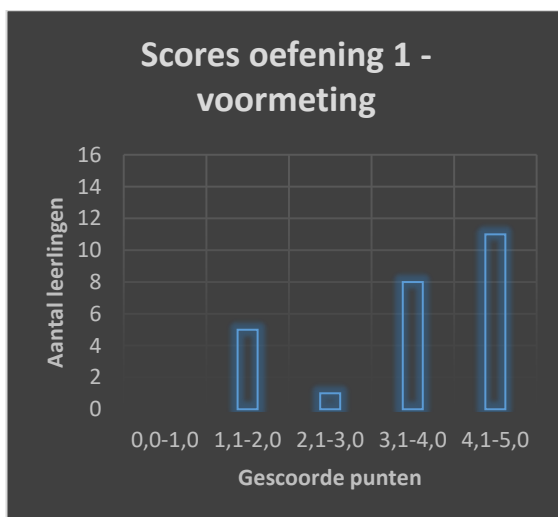
De rest van het onderzoeksplan is verlopen zoals vooraf beschreven. Alle testen zijn afgenomen, dus van ontbrekende data is geen sprake.

6.2 Resultaten per praktische deelvragen

Om in hoofdstuk 7 de hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn de deelvragen van belang. Per deelvraag worden de gegevens van de voor- en nameting weergegeven en kort toegelicht. Verder is er ook een totaaloverzicht van alle gegevens van de voormeting (zie bijlage 6) en alle gegevens van de nameting (zie bijlage 7). De cijfers worden kort toegelicht in een duidelijk overzicht. Bij alle tabellen en grafieken die in dit hoofdstuk worden weergegeven geldt N=25.

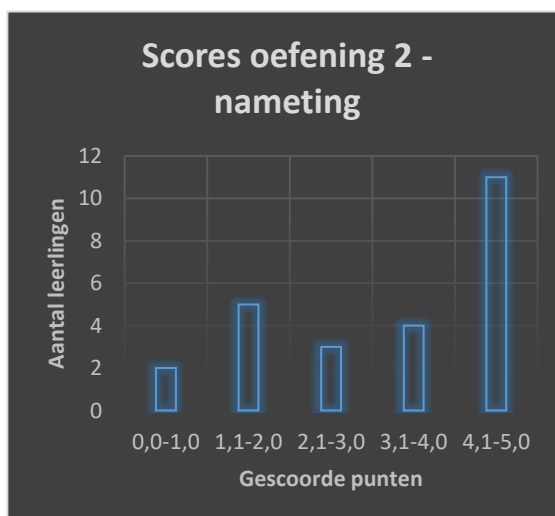
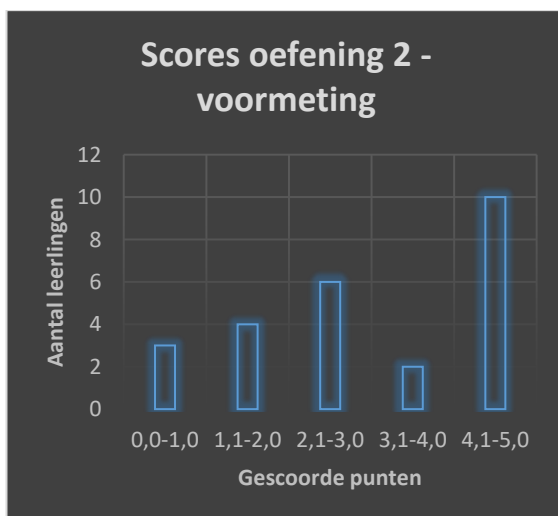
De eerste twee deelvragen die worden uitgelicht zijn nauw met elkaar verbonden. Er is daarom gekozen om de resultaten direct aan deze twee deelvragen te koppelen in plaats van per deelvraag. Het betreft de volgende twee deelvragen: Wat is het niveau van leerlingen uit groep 6/7 van het muzikale domein spelen vóór het aanbieden van het onderwijsarrangement? & Wat is het niveau van leerlingen uit groep 6/7 van het muzikale domein spelen ná het aanbieden van het onderwijsarrangement?

Per oefening wordt een overzicht gegeven van de scores van de leerlingen in een overzichtelijke staafgrafiek. Onder de staafgrafieken worden de resultaten weergegeven in percentages. Te starten met oefening 1. Bij deze oefening moesten de leerlingen gedurende 30 seconden de maat klappen bij het lied 'Olga'. De volgehouden tijd werd gekoppeld aan een score van 1 tot en met 5, waarbij gold, hoe langer de volgehouden tijd, des te hoger de behaalde score (zie bijlage 2).

Gescoorde punten	Percentage voormeting	Percentage nameting
0,0 – 1,0	0%	0%
1,1 – 2,0	20%	0%
2,1 – 3,0	4%	4%
3,1 – 4,0	32%	40%
4,1 – 5,0	44%	56%

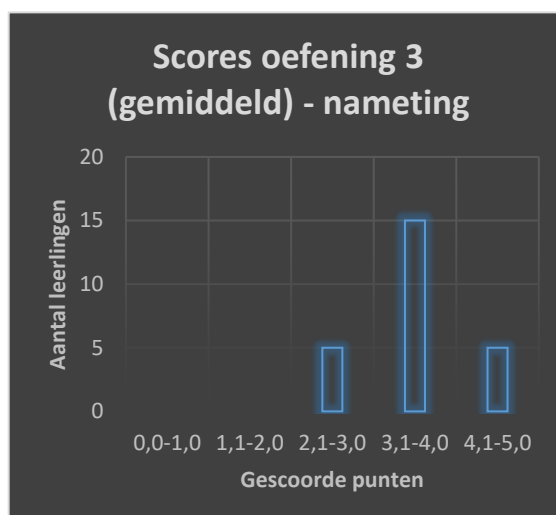
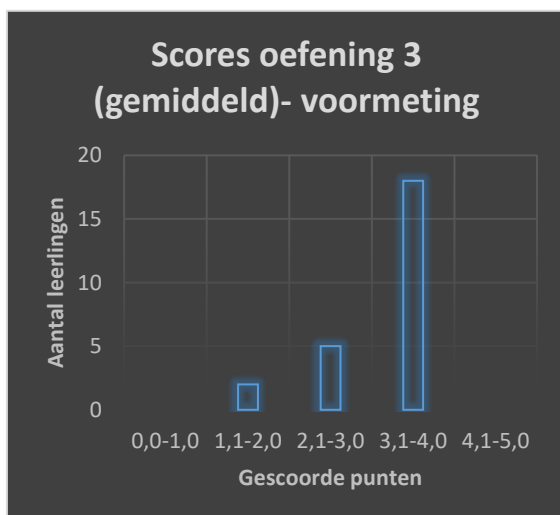
Bij oefening twee kregen de leerlingen de opdracht om een vooraf bepaald ritme gedurende 30 seconden herhaald te klappen. Ook hierbij gold, hoe langer volgehouden, des te hoger de score (zie bijlage 2).

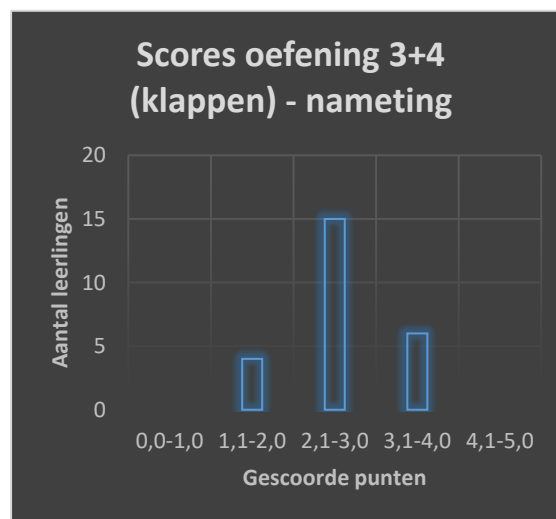
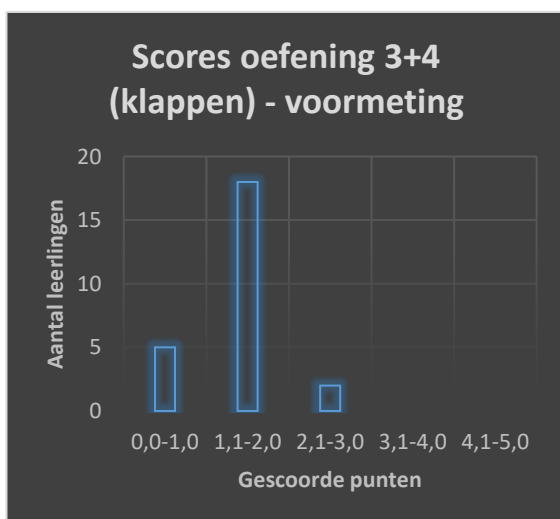
Gescoorde punten	Percentage voormeting	Percentage nameting
0,0 – 1,0	12%	8%
1,1 – 2,0	16%	20%
2,1 – 3,0	24%	12%
3,1 – 4,0	8%	16%
4,1 – 5,0	40%	44%

Bij oefening drie en vier kregen de leerlingen de opdracht om zelf een ritme te bedenken en deze gedurende 30 seconden herhaald te klappen. Tijdens oefening 3 deden ze dit individueel, bij oefening vier werden de bedachte ritmes door de subgroep tegelijkertijd geklapt. Bij deze oefeningen zijn twee soorten tabellen. De tabellen met het woord 'gemiddeld' in de titel laten de score van de volgehouden tijd gecombineerd met de score van de moeilijkheid van het ritme zien. De tabellen met in de titel het woord 'klappen'

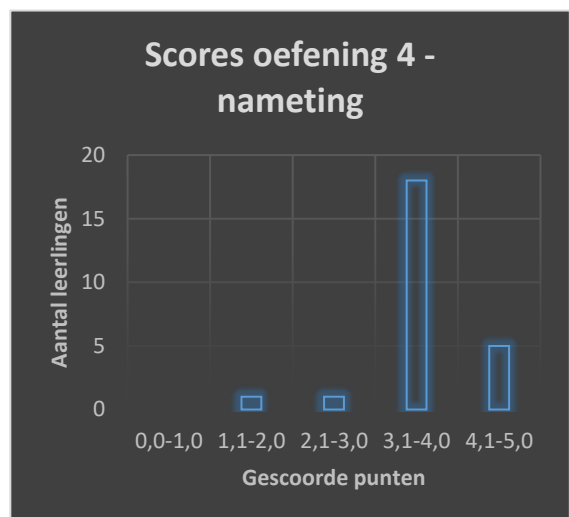
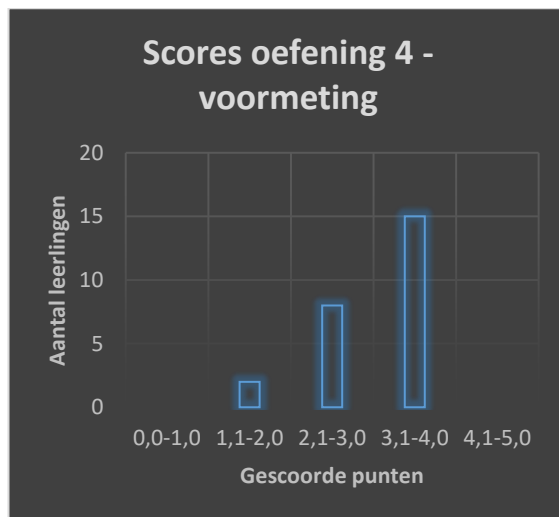
laten alleen de score van de moeilijkheid van het ritme zien. Deze tabel is gelijk voor oefening drie en vier. De tabel met de gemiddelden zijn voor beide oefeningen anders.

Gescoorde punten	Percentage voormeting	Percentage nameting
0,0 – 1,0	0%	0%
1,1 – 2,0	8%	0%
2,1 – 3,0	20%	20%
3,1 – 4,0	72%	60%
4,1 – 5,0	0%	20%

Gescoorde punten	Percentage voormeting	Percentage nameting
0,0 – 1,0	20%	0%
1,1 – 2,0	72%	16%
2,1 – 3,0	8%	60%
3,1 – 4,0	0%	24%
4,1 – 5,0	0%	0%

Gescoorde punten	Percentage voormeting	Percentage nameting
0,0 – 1,0	0%	0%
1,1 – 2,0	8%	4%
2,1 – 3,0	32%	4%
3,1 – 4,0	60%	72%
4,1 – 5,0	0%	20%

Ook bij de volgende twee deelvragen wordt de informatie gekoppeld weergegeven in plaats van per deelvraag, omdat ze naadloos bij elkaar aansluiten: Wat is de motivatie van de leerlingen voor het vakgebied muziek vóór het aanbieden van het onderwijsarrangement? & Wat is de motivatie van de leerlingen voor het vakgebied muziek ná het aanbieden van het onderwijsarrangement?

Voorafgaand aan en na het uitvoeren van het onderwijsarrangement is de leerlingen gevraagd welk cijfer ze het vakgebied muziek toekenden. Hier kwamen de volgende gegevens uit naar voren:

Analyse voormeting:

- Laagste cijfer: 6.
- 12% van de leerlingen geeft muziek een cijfer tussen de 6.1 en 7.
- 36% van de leerlingen geeft muziek een cijfer tussen de 7.1 en 8.
- 28% van de leerlingen geeft muziek een cijfer tussen de 8.1 en 9.
- 20% van de leerlingen geeft muziek een cijfer tussen de 9.1 en 10.

Analyse nameting:

- Laagste cijfer: 7.
- 8% van de leerlingen geeft muziek een cijfer tussen de 6.1 en 7.
- 24% van de leerlingen geeft muziek een cijfer tussen de 7.1 en 8.
- 52% van de leerlingen geeft muziek een cijfer tussen de 8.1 en 9.
- 16% van de leerlingen geeft muziek een cijfer tussen de 9.1 en 10.

Daarnaast is aan de leerlingen gevraagd hoe makkelijk of moeilijk het vak muziek door hen werd ervaren. Daaruit zijn de volgende gegevens gekomen:

Waardering	Percentage voormeting	Percentage nameting
Makkelijk	28%	44%
Moeilijk	12%	4%
Combinatie	60%	52%

Tot slot de laatste deelvraag: Waar moet een onderwijsarrangement dat aansluit bij de muziekmethode Eigenwijs aan voldoen om het niveau binnen het muzikale domein spelen te verhogen?

Bij deze deelvraag is het van belang om te weten uit welke onderdelen het uitgevoerde onderwijsarrangement bestaat. Hiervan wordt een korte opsomming gegeven:

- Lessen met een duidelijke inleiding, kern en slot.
- Een lessenserie waarin alle zes de domeinen van het vakgebied muziek voorkomen.
- Liedjes met onderwerpen die aansluiten bij de leef- en beleavingswereld van de leerlingen.
- Lessen ontworpen aan de hand van de muziekmethode Eigenwijs.
- Opdrachten die aansluiten bij het niveau van de groep leerlingen.

Aan de hand van de in dit hoofdstuk verzamelde resultaten kan de stap naar hoofdstuk zeven, de conclusie, worden gezet. In dat hoofdstuk zal er verder in worden gegaan op de resultaten en wat deze betekenen voor de uitkomst van het onderzoek.

7. Conclusies, aanbevelingen en discussie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de deelvragen en hoofdvraag van het onderzoek. Door te kijken naar de resultaten uit hoofdstuk zes kunnen conclusies worden getrokken. Vanuit daar wordt een aanbeveling geschreven. Daarnaast wordt ingegaan op de vooraf aangegeven verwachtingen en worden discussiepunten toegelicht.

7.1 Validiteit van het onderzoek

Tijdens het onderzoek was het doel om zo betrouwbaar en valide mogelijk te werken. Volgens Van der Donk en Van Lanen (2016) zijn er vijf soorten validiteit. Ten eerste resultaatvaliditeit. De validiteit van een onderzoek gaat omhoog wanneer het onderzoek leidt tot een daadwerkelijke oplossing. Dat is tijdens dit onderzoek het geval. Dit wordt verder toegelicht in paragraaf 7.6 'Aanbevelingen'. Procesvaliditeit wordt door Van der Donk en Van Lanen (2016) als tweede benoemd. Deze manier van validiteit wordt verhoogd als er wordt gewerkt volgens de gang van zaken die de organisatie normaliter ook toepast. Ook dit is binnen het onderzoek het geval. Als er op een basisschool een leerachterstand wordt gesignaleerd, dan wordt hier door middel van onderwijs op ingespeeld. Dat is precies wat er bij dit onderzoek is gedaan. De derde soort validiteit, democratische validiteit, wordt verhoogd door collegiaal overleg te voeren met collega's voor wie het oplossen van het probleem ook van belang is. Dit is gedurende het onderzoek gedaan en is ook terug te lezen in paragraaf 4.4 'Betrokkenen'. Als vierde wordt er door Van der Donk en Van Lanen (2016) gesproken over katalyserende validiteit. Deze validiteit gaat over het begrip geven aan professionals in de beroepspraktijk om hen ook het toekomstbelang van het probleem in te laten zien. Ook hier is tijdens het onderzoek rekening mee gehouden. Dat is al begonnen tijdens de literatuurstudie. Er is ingegaan op het belang van muziek. Door dit onderzoek tussendoor te bespreken met collega's op de onderzoeksschool werd ook bij hen het belang van het probleem duidelijk. Tot slot dialogische validiteit. Deze wordt hoger als tijdens het onderzoek voldoende momenten van uitwisseling met anderen zijn geweest. Ook hier is tijdens dit onderzoek sprake van. Er is contact geweest met collega's van de onderzoeksschool, maar ook met critical friends en de begeleider van het onderzoek. Het onderzoek is op een systematische wijze kritisch gevolgd. Al met al blijkt dat tijdens het onderzoek rekening is gehouden met alle vijf de soorten validiteit, wat dit onderzoek tot een valide onderzoek maakt.

7.2 Antwoord theoretische deelvragen

In hoofdstuk 4 'Probleemstelling' zijn een aantal theoretische deelvragen geformuleerd. Op deze deelvragen wordt nu een antwoord gegeven.

Wat is het belang van muziek in het basisonderwijs?

Muziek heeft binnen verschillende vakgebieden belangen. Zo heeft muziek ten eerste een positieve invloed op verschillende processen in de hersenen. Het zorgt volgens Scherder (z.d.) bijvoorbeeld voor de aanmaak van verbindingen in de hersenen wat er op zijn beurt weer voor zorgt dat de hersenen complexer en dus tot meer in staat worden. Ook heeft muziek een positieve invloed op actief kunnen luisteren, de sociale vaardigheden en de talentontwikkeling van een mens. Verdere informatie over het belang van muziek is terug te lezen in paragraaf 3.1 'Het belang van muziekonderwijs'.

Waaruit bestaat het vakgebied muziek?

Het vakgebied muziek bestaat uit de zes domeinen zingen, luisteren, spelen, lezen & noteren, componeren & improviseren en bewegen. Deze zes domeinen komen volgens Van der Lei et al. (2010) voort uit de essentie van muziek, bestaande uit klank, vorm en betekenis. Verdere informatie over de onderdelen van het vakgebied muziek is terug te lezen in paragraaf 3.2 'Het KVB-model'.

Waaruit bestaat het domein spelen?

Binnen het domein spelen is een leerlijn uitgezet door SLO. Per basisschoolgroep is daarin beschreven wat de leerlingen moeten leren/kunnen. Bij spelen draait het volgens Van der Lei et al. (2010) het om het produceren van een klank. Dit kan met muziekinstrumenten, maar ook met alledaagse voorwerpen. In de onderbouw zijn leerlingen voornamelijk aan de slag met het ontdekken van klankeigenschappen. In de bovenbouw kan de moeilijkheidsgraad omhoog en gaan de leerlingen aan de slag met het zelf spelen van

ritmes en muziekstukjes. Verdere informatie over het domein spelen is terug te lezen in deelparagraaf 3.2.5 'Het domein spelen' en paragraaf 3.3 'De leerlijn muziek met focus op spelen'.

In hoeverre sluit de muziekmethode Eigenwijs aan bij het vakgebied muziek?

De muziekmethode Eigenwijs sluit prima aan bij het vakgebied muziek. In de categorieën zingwijs en muziekwijs zijn liedjes en muzieklessen opgenomen. Binnen de methode kan er gefilterd worden op de zes muzikale domeinen (Meesters in Muziek, z.d.). Dit zorgt er niet alleen voor dat de leerlingen met alle domeinen in aanraking komen, maar ook voor een stukje variatie in de muzieklessen. Als niet elke les om hetzelfde domein draait, blijven de muzieklessen boeiend voor de leerlingen. Verdere informatie over de muziekmethode Eigenwijs is terug te lezen in paragraaf 3.4 'De methode Eigenwijs'.

Hoe kan motivatie in de muziekles worden bevorderd?

Volgens Boekestijn (2020) zijn er drie basisvoorwaarden voor een geslaagde muziekles, voldoende autonomie, een gevoel van competentie en een gevoel van betrokkenheid. Hierbij is motivatie en betrokkenheid vanuit de leerlingen een pré. Als aan deze basisvoorwaarden wordt voldaan worden er muzieklessen gecreëerd die de leerlingen aanspreken en is er een grote kans dat leerlingen meer motivatie krijgen voor het vak muziek. Verdere informatie over motivatie in de muziekles is terug te lezen in deelparagraaf 3.2.10 'Motivatie in de muziekles'.

7.3 Antwoord praktische deelvragen

In hoofdstuk 4 'Probleemstelling' zijn naast de theoretische deelvragen ook een aantal praktische deelvragen geformuleerd. Aan de hand van de in hoofdstuk 6 'Resultaten' weergegeven resultaten wordt daar nu een antwoord op gegeven.

Wat is het niveau van leerlingen uit groep 6/7 van het muzikale domein spelen vóór het aanbieden van het onderwijsarrangement? & Wat is het niveau van leerlingen uit groep 6/7 van het muzikale domein spelen ná het aanbieden van het onderwijsarrangement?

Om op deze deelvragen antwoord te kunnen geven is het belangrijk om per oefening een korte conclusie te trekken. Bij oefening 1 is een duidelijke positieve verschuiving te zien. Tijdens de voormeting scoort 24% van de leerlingen 3 punten of lager. Tijdens de nameting is dit nog maar 4% van de leerlingen. Oefening 1 sloot aan bij het niveau van groep 1/2 in de leerlijn van SLO. Dit niveau wordt door de groep goed behaald. Bij oefening 2 zijn kleine verschuivingen te zien. Zo is bij de nameting een van de leerlingen verschoven van een score tussen de 0 en de 1 naar een score tussen de 1,1 en 2. Ook scoren er tijdens de nameting minder leerlingen tussen de 2,1 en 3 en juist meer leerlingen tussen de 3,1 en 4 en de 4,1 en 5. De onderzoeker is bekend met de dagelijkse persoonlijkheid en het dagelijkse gedrag van de leerlingen. Bij een deel van de leerlingen kon de onderzoeker merken dat deze oefening als lastiger werd ervaren dan de rest van de opdrachten. Het niveau is niet veel hoger geworden als bij de voormeting, maar er is zeker sprake van een stijgende lijn. Bij oefening drie is vooruitgang zichtbaar. Bij de voormeting scoort een deel van de leerlingen nog tussen de 1,1 en 2 punten en scoort geen enkele leerling tussen de 4,1 en 5 punten. Bij de nameting is het net andersom. Geen enkele leerling scoort nog tussen de 1,1 en 2 punten en vijf leerlingen scoren nu tussen de 4,1 en 5 punten. Waar de vooruitgang vandaan komt wordt beter duidelijk als alleen naar de scores wordt gekeken die de leerlingen behalen op het aantal klappen in het ritme. Bij de voormeting kiezen de leerlingen voor relatief simpele en korte ritmes van rond de drie à vier klappen. Tijdens de nameting klappen de leerlingen lastigere en langere ritmes van rond de vijf, zes of soms zelfs zeven klappen. Deze ontwikkeling van vooruitgang was voorafgaand aan het onderzoek niet verwacht. In paragraaf 4.3 'Hypothese' is beschreven dat werd verwacht dat het muzikale niveau van de leerlingen zou stijgen, maar dat dat op deze manier zou gebeuren werd van te voren niet vermoed. De scores van de klappen sluiten aan bij opdracht drie én opdracht vier. Automatisch is bij oefening vier ook vooruitgang te ontdekken. Dit komt mede door de zojuist toegelichte grafieken over de lengte en lastigheid van de ritmes die de leerlingen bedenken en klappen, maar zeker ook door hoelang de leerlingen het klappen van het ritme volhouden. Tijdens de voormeting scoort 40% een drie of lager. Tijdens de nameting is dit nog maar 8%. Ook scoort tijdens de voormeting geen enkele leerling tussen de 4,1 en 5 punten terwijl tijdens de nameting 20% van de leerlingen dit aantal punten scoort.

Er blijkt dat het gemiddelde niveau van de leerlingen bij elke oefening hoger is bij de nameting als bij de voormeting. Er is dus positieve vooruitgang te ontdekken na het aanbieden van het onderwijsarrangement.

Wat is de motivatie van de leerlingen voor het vakgebied muziek vóór het aanbieden van het onderwijsarrangement? & Wat is de motivatie van de leerlingen voor het vakgebied muziek ná het aanbieden van het onderwijsarrangement?

Er blijkt dat tijdens de nameting een groter percentage van de leerlingen het vak muziek een hoog (8.1 of hoger) cijfer geeft dan bij de voormeting. De motivatie voor het vak muziek van groep 6/7 van basisschool Q is dankzij het onderwijsarrangement omhoog gegaan. Als wordt gekeken naar hoe bekwaam de leerlingen zichzelf inschatten binnen het vakgebied muziek, blijkt dat er bij de nameting meer leerlingen aangeven muziek makkelijk te vinden dan bij de voormeting. Logisch gevolg is dat hierdoor de categorieën moeilijk en combinatie enigszins gezakt zijn. Door het vak muziek wekelijks aan te bieden in de klas voelen de leerlingen zich dus ook meer bekwaam in het vak, naast dat ze een hogere waardering geven aan het vak. De motivatie voor het vakgebied muziek heeft zich positief ontwikkeld.

Waar moet een onderwijsarrangement dat aansluit bij de muziekmethode Eigenwijs aan voldoen om het niveau binnen het muzikale domein spelen te verhogen?

De conclusie van deze deelvraag kan aan de hand van de andere deelvragen geformuleerd worden. Er blijkt dat er met het aangeboden onderwijsarrangement niveauverhoging heeft plaatsgevonden binnen het vakgebied muziek. Alle onderdelen die in het onderwijsarrangement van dit onderzoek aan bod kwamen (eerder besproken in hoofdstuk 6, 'Resultaten') zijn dus van belang voor niveauverhoging.

7.4 Antwoord op de onderzoeksvraag

Nu alle deelvragen zijn beantwoord kan er ook een antwoord geformuleerd worden op de hoofdvraag. De onderzoeksvraag was als volgt: Hoe kan het muzikale niveau van groep 6/7 van basisschool Q binnen het domein spelen worden verhoogd met behulp van de muziekmethode Eigenwijs?

Er blijkt dat door het aanbieden van muzieklessen, ontworpen met de muziekmethode Eigenwijs, het niveau van de leerlingen van groep 6/7 van basisschool Q is verhoogd. Door gedurende een periode van 6 weken structureel wekelijks een muziekles aan te bieden in de groep, behalen de leerlingen nu een hoger niveau binnen het domein spelen. Door gebruik te maken van de muziekmethode Eigenwijs hebben de leerlingen veelzijdige lessen aangeboden gekregen waarin alle domeinen van het vakgebied aan bod kwamen. Er blijkt dat het muzikale niveau van deze onderzoeksgroep dus verhoogd kan worden door muziek structureel in de weekplanning op te nemen en aan de hand van een goede muziekmethode wekelijks een muziekles aan te bieden in de klas.

7.5 Verwachtingen

In paragraaf 4.3 'Hypothese' is beschreven dat voorafgaand aan het uitvoeren van het onderzoek de verwachting was dat het muzikale niveau van de leerlingen na het aanbieden van het onderwijsarrangement hoger zou zijn dan voorafgaand aan het aanbieden van het onderwijsarrangement. Uit de gegevens van Hoofdstuk 6 'Resultaten' blijkt dat die verwachting is uitgekomen. Voorafgaand aan het uitvoeren van het onderwijsarrangement behalen de leerlingen een lagere score dan na het aanbieden van het onderwijsarrangement. De van te voren verwachte hypothese klopte. In paragraaf 4.3 'Hypothese' is daarnaast beschreven dat als nevenopbrengst verwacht werd dat de motivatie voor het vak muziek vanuit de leerlingen hoger zou scoren tijdens de nameting omdat hier tijdens de lessen van het onderwijsarrangement rekening mee is gehouden. Ook deze verwachting blijkt te kloppen. Uit de gegevens in hoofdstuk 6 'Resultaten' blijkt dat de leerlingen het vak muziek na het uitvoeren van het onderwijsarrangement een hogere waardering geven. Daarnaast geeft tijdens de nameting een groter deel van de groep aan muziek makkelijk te vinden. De motivatie voor het vak is dus toegenomen.

7.6 Aanbevelingen

Uit het antwoord op de hoofdvraag blijkt dat het belangrijk is om muziek structureel aan te bieden op de basisschool. De grootste aanbeveling voor basisschool Q is dan ook het vak muziek standaard in de weekplanning te zetten. Door leerlingen wekelijks muziekles aan te bieden zal hun muzikale niveau omhoog gaan en zullen leerlingen de positieve kanten van een leven met muziek gaan ervaren zoals beschreven in hoofdstuk 3 'Theoretisch kader'. Daarnaast is het van belang dat de school een goede muziekmethode aanschaft. Met 'goed' wordt hier een methode bedoelt die variërende en interessante lessen aanbiedt die aansluiten bij de leef- en belevingswereld van de leerlingen en waarin alle zes de domeinen van het vakgebied muziek aan bod komen zoals dit bijvoorbeeld het geval is bij de muziekmethode Eigenwijs. Deze aanbevelingen zijn een directe oplossing voor het praktijkprobleem. Uit het onderzoek is gebleken dat structureel muziekonderwijs aan de hand van een variërende en goede muziekmethode het praktijkprobleem in de onderzoeksgroep heeft opgelost. Wanneer de onderzoeksschool de aanbevelingen in acht neemt, zal dit het praktijkprobleem schoolbreed kunnen gaan oplossen.

7.7 Discussie

Bij dit onderzoek zijn een aantal discussiepunten te formuleren. Als eerste wordt ingegaan op de deelvraag 'Waar moet een onderwijsarrangement dat aansluit bij de muziekmethode Eigenwijs aan voldoen om het niveau binnen het muzikale domein spelen te verhogen?'. Er blijkt dat er ook nog andere antwoorden mogelijk kunnen zijn. In dit onderzoek is de focus gelegd op de punten die zijn opgenomen in hoofdstuk 6 'Resultaten'. Echter zou het antwoord op deze vraag in een ander onderzoek verschillend kunnen zijn. Er is in dit onderzoek bijvoorbeeld niet getest of het aanbieden van vijf van de zes domeinen ook genoeg zou kunnen zijn om niveauverhoging te bereiken. Er moet bij deze vraag dus rekening worden gehouden met het feit dat het antwoord aansluit bij dit specifieke onderzoek. Een mooi vervolgonderzoek zou dan kunnen zijn om te testen of daadwerkelijk alle zes muzikale domeinen van belang zijn of dat vier of vijf domeinen aanbieden in de klas voldoende is voor de muzikale ontwikkeling van de leerlingen.

Het tweede discussiepunt gaat over de validiteit van het onderzoek. Tijdens de uitvoering van het onderzoek zijn de leerlingen een aantal enquêtevragen gesteld. Onder andere over de waardering die ze het vak muziek op school geven. Omdat de onderzoeker zelf de lessen gaf en ook zelf de enquêtevragen aan de leerlingen stelde, kan het zijn dat de leerlingen sociaal gewenste antwoorden hebben gegeven. Daardoor zou het onderzoek nog steeds betrouwbaar zijn, maar wel minder valide als van te voren verwacht. Studiemeesters (2021) geeft namelijk aan dat een betrouwbaar maar niet valide onderzoek consistente uitslagen geeft, maar geen precies beeld van wat gehoopt werd te meten. Een voorbeeld hiervan is een enquête waarbij mensen worden gevraagd of ze wel eens afval op straat gooien en waarbij iedereen antwoordt met 'Nee'. Vervolgens ligt er aan het einde van de dag wel allemaal afval op de grond in de omgeving waar de enquête is afgenomen. De onderzoeksgroep heeft in dat geval het sociaal wenselijke antwoord gegeven in plaats van het echte antwoord. Het onderzoek is dan overigens wel betrouwbaar, want de kans is groot dat de mensen een week later nog steeds het sociaal wenselijke antwoord geven en de resultaten van het onderzoek dus gelijk zijn. Het sociaal wenselijke antwoord zou in dit onderzoek een hoog cijfer zijn, om de onderzoeker niet een te lage waardering te geven voor de muzieklessen, terwijl er misschien ook leerlingen zijn die als echt antwoord een laag cijfer zouden geven, wanneer de enquête door een buitenstaander van het onderzoek zou zijn afgenomen.

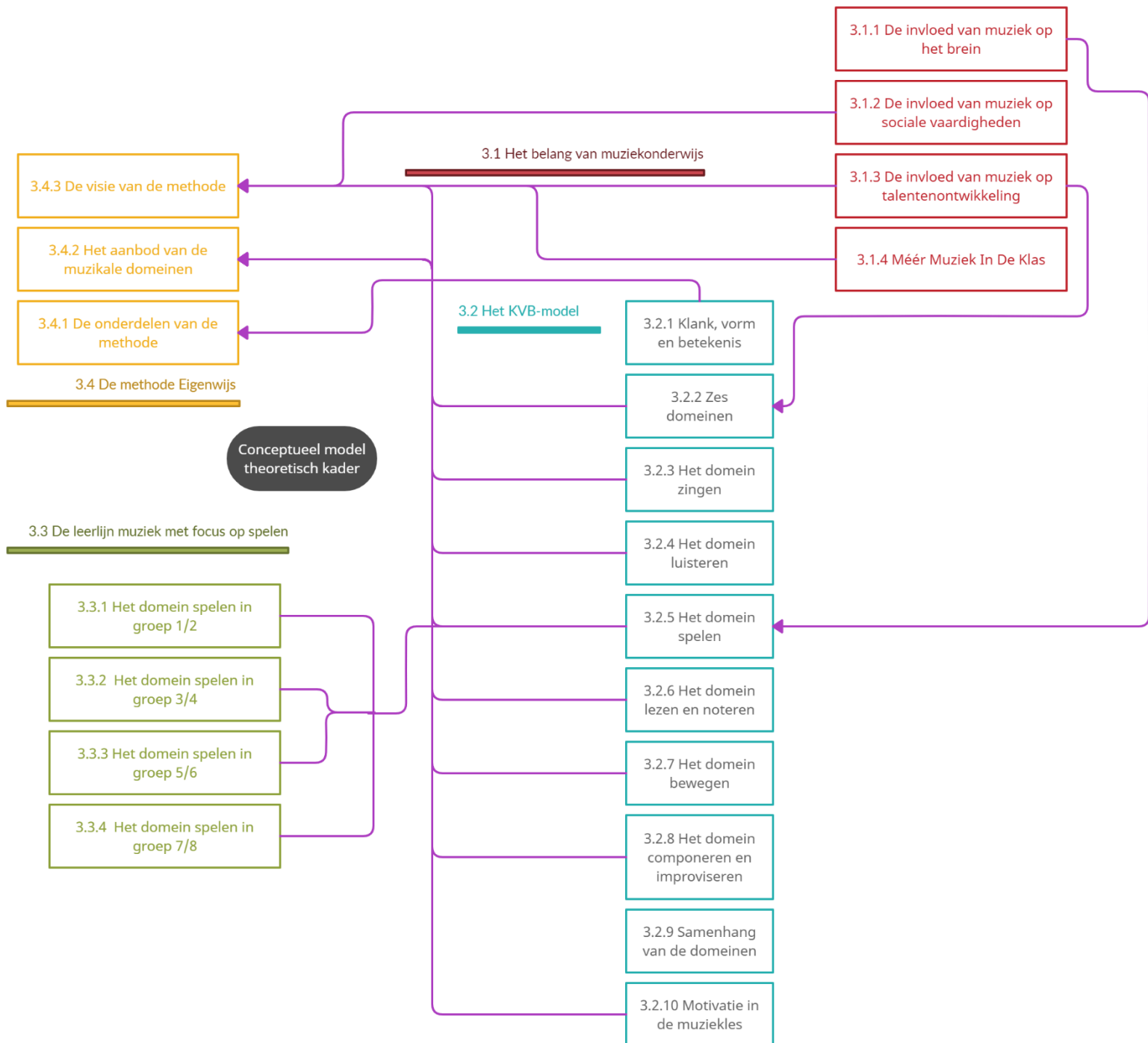
Tot slot het derde discussiepunt. Tijdens de uitvoering van het onderzoek in de praktijk moet er rekening worden gehouden met het feit dat de onderzoeker alleen voor de klas staat. Op het moment van het afnemen van de testen moest de onderzoeker daarom ook bereikbaar zijn voor belangrijke zaken betreffende de andere leerlingen in de klas. Als de onderzoeker volledige aandacht kon hebben voor de afnamegroep zouden de resultaten eventueel nog kunnen verschillen van de in dit onderzoek opgenomen resultaten.

Literatuurlijst

- Boekestijn, H. (2020, 2 april). Blog door de muziekmethode Muziek in School. Méér Muziek in de Klas. Geraadpleegd op 13 januari 2022, van <https://www.meermuziekindeklas.nl/nl/nieuws/blog-over-de-muziekmethode-muziek-in-school/6358/>
- Erik Scherder: Wat doet muziek met je brein? (2018, 15 juni). [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=yJH0Hx3qUA0>
- Kraus, N. et al, 'Music training for the development of auditory skills', Nature Review Vol 11, (2010).
- Méér Muziek In De Klas. (2014). Over Méér Muziek In De Klas. Geraadpleegd op 23 november 2021, van <https://www.meermuziekindeklas.nl/nl/over/>
- Meesters in Muziek. (z.d.). Eigenwijs Digitaal - De methode. www.eigenwijsdigitaal.nl. Geraadpleegd op 9 december 2021, van https://www.eigenwijsdigitaal.nl/de_methode
- Meesters in Muziek. (z.d.). Eigenwijs Digitaal - Visie. www.eigenwijsdigitaal.nl. Geraadpleegd op 9 december 2021, van <https://www.eigenwijsdigitaal.nl/visie>
- Mieras, M. (2015). Wat muziek doet met kinderhersenen - Mark Mieras. www.mieras.nl. Geraadpleegd op 23 november 2021, van <https://www.mieras.nl/schrijven/wat-muziek-doet-met-kinderhersenen/index.html#fn:1>
- Mooij, C., & Van Berkel, M. (2011). Basisdocument bewegingsonderwijs voor het basisonderwijs (6de editie). Van Duuren Media.
- Muziek en het brein: een muzikaal college met Erik Scherder en Dick Swaab. (2021, 3 maart). [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zzGWzDRyYNo>
- Onderwijs van Morgen. (2018, 18 januari). Meer muziek voor hogere cijfers. Geraadpleegd op 8 januari 2022, van <https://www.onderwijsvanmorgen.nl/ovm/meer-muziek-hogere-cijfers/>
- Online Muziek Academie. (2021, 1 november). Muziek luisteren en maken. Het ritme van het leven! Geraadpleegd op 8 januari 2022, van <https://onlinemuziekacademie.nl/muziek-luisteren-en-maken-het-ritme-van-het-leven/>
- Opus3. (2021). Overzicht instrumentale projecten basisscholen – Opus3. www.opus3.nl. Geraadpleegd op 23 november 2021, van <https://www.opus3.nl/overzicht-instrumentale-projecten-basisscholen/>
- Parbery-Clark, A. et al, 'Musical experience limits the degradative effects of background noise on the neu-ral processing of sound', J. Neurosci. vol 29 (2009), 14100–14107.
- Privacy Zeker. (2020, 27 november). Wat is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)? Geraadpleegd op 25 januari 2022, van <https://privacyzeker.nl/avg-privacy-kennisbank/wat-is-de-algemene-verordening-gegevensbescherming-avg/>
- Scherder, E. (z.d.). Erik Scherder over het belang van muziekonderwijs. Méér Muziek in de Klas. Geraadpleegd op 30 november 2021, van <https://www.meermuziekindeklas.nl/nl/landings/meetbare-effecten-van-muziek/75464/>
- Scherder, E. (2017). *Singing in the brain*. Singel Uitgeverijen.
- Shield, B.M. et al, 'The effect of noise on children at school', J. Building Acoustics 10(2) (2003), 97-106

- SLO. (z.d.-a). Kunstzinnige oriëntatie - kerndoel 54 - muziek. Geraadpleegd op 29 november 2021, van <https://www.slo.nl/thema/meer/tule/kunstzinnige-orientatie/kerndoel-54/muziek/>
- SLO. (z.d.-b). Muziek. Geraadpleegd op 12 december 2021, van <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/kunst-cultuur/leerplankader-kunstzinnige-orientatie/leerlijnen/muziek/>
- Studiemeesters. (2021, 8 november). *Betrouwbaarheid en validiteit: het verschil*. Geraadpleegd op 7 juni 2022, van <https://www.studiemeesters.nl/scriptie/betrouwbaarheid-en-validiteit/#:%7E:text=Een%20betrouwbaar%2C%20maar%20niet%20valide,dat%20je%20hoopte%20te%20meten.>
- 10 voor de leraar. (2018). Kennisbases en profilering - Lerarenopleiding Basisonderwijs (Nr. 2). <https://kennisbases.10voordeleraar.nl/pdf/kennisbasis-pabo.pdf>
- Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2016). *Praktijkonderzoek in de school* (3de editie). Coutinho.
- Van der Lei, R., Haverkort, F., & Noordam, L. (2010). *Muziek Meester!* (3de editie). ThiemeMeulenhoff bv.
- Webredactie OMJS. (2018, 15 november). *Prikkelende posters*. Onderwijs Maak Je Samen. Geraadpleegd op 8 januari 2022, van <https://www.onderwijsmaakjesamen.nl/actueel/prikkelende-posters/>
- Welp, J. (2021, 16 februari). *Het belang van muziek voor het kinderebrein in ontwikkeling*. Jeannette Welp. Geraadpleegd op 8 januari 2022, van <https://jeannettewelp.nl/2019/02/16/het-belang-van-muziek-voor-het-kinderebrein-in-ontwikkeling/>

Bijlage 1: Conceptueel model theoretisch kader

Bijlage 2: Uitwerking opdrachten en legenda's

Opdr.	Beschrijving opdracht	Onderwerpen SLO (SLO, z.d.-a)	Beoordeling hangt af van:
1	Klappen in de maat gedurende 30 seconden bij het lied Olga (om en om individueel)	- "De maat spelen bij liedjes"	- Tijd dat de leerling het volhoudt
2	Een vooraf bepaald ritme herhalend klappen gedurende 30 seconden (om en om individueel) (Drie kameraden, op pad (100 bpm))	- "De maat en het ritme spelen bij liedjes"	- Tijd dat de leerling het volhoudt
3	Zelf een ritme bedenken en herhalend klappen gedurende 30 seconden (om en om individueel)	- "De maat, het ritme en eenvoudige ritmische patronen spelen bij liedjes" - "Speelstukjes ontwerpen en spelen"	- Tijd dat de leerling het volhoudt - Moeilijkheidsgraad bedacht ritme
4	Het zelfbedachte ritme van opdracht 3 met zijn vieren tegelijkertijd uitvoeren gedurende 30 seconden	- "De maat, het ritme en eenvoudige ritmische patronen spelen bij liedjes ook als voorspel, naspel en begeleiding" - "Speelstukjes ontwerpen en spelen waarin centraal staan: • Vormprincipes (herhalingen, contrasten, variaties) • Vormeenheden (motieven, thema's, muzikale zinnen) • Vormtechnieken (echo, imitatie, ostinaat)"	- Tijd dat de leerling het volhoudt - Moeilijkheidsgraad bedacht ritme

Legenda 'tijd' voor beoordelingsformulier

Tijd volgehouden	Score
0 – 6 seconden	1
6 – 12 seconden	2
12 – 18 seconden	3
18 – 24 seconden	4
24 – 30 seconden	5

Legenda 'moeilijkheidsgraad' voor beoordelingsformulier

Aantal klappen in het ritme	Score
2 of minder	1
3 of 4	2
5 of 6	3
7 of 8	4
9 of meer	5

Bijlage 3: Observatieformulier vóór- en námeting

Op de volgende twee pagina's is het observatieformulier voor de vóór- en námeting weergegeven.

OBSERVATIE DOMEIN 'SPELEN'

GROEP: 6/7

SUBGROEP:

Namen en letters:

1.

3.

2.

4.

Leerling:	Oefening 1	Oefening 2	Oefening 3	Oefening 4
Volgehouden tijd				
Aantal klappen ritme	X	X		
Score tijd				
Score moeilijkheidsgraad	X	X		
Gemiddelde score				
Leerling:	Oefening 1	Oefening 2	Oefening 3	Oefening 4
Volgehouden tijd				
Aantal klappen ritme	X	X		
Score tijd				
Score moeilijkheidsgraad	X	X		
Gemiddelde score				
Leerling:	Oefening 1	Oefening 2	Oefening 3	Oefening 4
Volgehouden tijd				
Aantal klappen ritme	X	X		
Score tijd				
Score moeilijkheidsgraad	X	X		
Gemiddelde score				
Leerling:	Oefening 1	Oefening 2	Oefening 3	Oefening 4
Volgehouden tijd				
Aantal klappen ritme	X	X		
Score tijd				
Score moeilijkheidsgraad	X	X		
Gemiddelde score				

OBSERVATIE DOMEIN 'SPELEN'

GROEP: 6/7

SUBGROEP:

Namen en letters:

1.

3.

2.

4.

Hoe vaak per week ben je op school aan de slag met muziek?

Geef het vak muziek een cijfer van 1 tot en met 10.
(Waarbij 1 = helemaal niks aan & 10 = super leuk)

Vind je muziek maken makkelijk, moeilijk of een combinatie van beide?

Bijlage 4: Lesformulieren onderwijsarrangement

Op onderstaande pagina's zijn de lesformulieren van de muzieklessen opgenomen.

DE NOORMANNEN – DEEL 1

Stageschool: Basisschool Q	Student: Kayleigh van der Wal	Moduleperiode: 4.3
Mentor: Leerkracht groep 6/7	Groep: 6 en 7	Aantal kinderen: 26
Korte omschrijving van de activiteit: De Noormannen – Deel 1	Ontwikkelingsgebied/ Vakgebied: Muziek	Datum: 07-02-2022

Betekenenissen	Beginsituatie	Doel en activiteit(en)	
<i>De aan te bieden activiteiten hebben naar mijn idee de volgende betekenis voor kinderen.</i>	<i>Beschrijf zo nauwkeurig mogelijk wat de kinderen al weten en kunnen. Leg hierbij de relatie met het doel van de activiteit. Raadpleeg je mentor.</i>	<i>Geef concreet aan wat de kinderen aan het eind van de activiteit beheersen</i>	
Betekenis: De leerlingen krijgen een muzikles die boven hun eigen muzikale niveau zit. Op die manier krijgen ze de kans te oefenen en kunnen ze hun muzikale niveau verhogen. De les heeft een betekenisvol en interessant onderwerp dat de leerlingen aanspreekt, wat zal zorgen voor motivatie vanuit de leerlingen.			
Beginsituatie: Het muzikale niveau van de groep is lager dan verwacht mag worden als wordt gekeken naar de leerlijn van SLO. Een deel van de kinderen is enthousiast over muzieklessen. Het domein zingen kunnen de leerlingen wel aan, maar veel onderdelen van het domein spelen zijn lastig voor de leerlingen.			
Doel: De leerlingen krijgen een les waarin verschillende muzikale domeinen aan bod komen. Het doel van de les is het oefenen met vaardigheden uit deze domeinen om zo de kans tot niveauverhoging aan te bieden aan de leerlingen. De leerlingen gaan in deze les aan de slag met het aanleren van een lied en oefenen met het herkennen van de grafische weergave van muziek.			
Persoonlijk leerdoel: De les op zo'n manier aanbieden dat de leerlingen de kans krijgen te oefenen met het domein spelen en hun muzikale niveau binnen dit domein te verhogen.			
Gebruikte bronnen: (boeken, naslagwerken, methoden) Eigenwijs digitaal (Muziekwijs 6-14 De Noormannen)			
Ontwerp			
Tijd	Ontwerp van de activiteit	Didactische werkvormen en leerling-activiteiten	Organisatie en middelen
15 min.	Inleiding: - Korte energizer: Klap de kring rond - In een kring gaan staan - In vast tempo van 1 tot 4 tellen en een aantal keer herhalen - Als het tempo gelijk blijft begint leerling 1 met een klap op de eerste tel. De leerling naast hem klapt	Interactie, opdracht De leerlingen luisteren, klappen, tellen, kijken en vertellen	Ik geef het tempo aan, laat het filmpje zien en leidt de quiz Eigenwijs Digitaal

	de tweede tel enzovoort. Het doel is het tempo het hele rondje gelijk te houden, zonder pauzes. Er mag hardop meegeteld worden. - Eigenwijs → filmpje over Noormannen - Eigenwijs → quiz over filmpje Noormannen		
20 min.	Kern: - Eigenwijs → Lied luisteren met luistervragen - o Klinkt het lied droevig of vrolijk? - o Hoe vaak hoor je twee klapjes in het lied? - o Horen de klapjes bij het couplet of refrein? - Eigenwijs → zet het refrein en de klapjes in de juiste volgorde - Eigenwijs → klap mee met de klapjes - Eigenwijs → welke grafische weergave hoort bij welke zin van couplet 1 + couplet 1 meezingen	Interactie, opdracht De leerlingen vertellen, klappen en zingen	Ik stel (luister)vragen en geef opdrachten. Ik zing mee of luister hoe de leerlingen zingen Eigenwijs Digitaal
5 min.	Afsluiting: - Eigenwijs → Couplet 1 en couplet 2 met elkaar vergelijken - Eigenwijs → Het hele lied meezingen + meeklappen	Interactie, opdracht De kinderen zingen en klappen	Ik zing mee of luister hoe de leerlingen zingen en geeft aanwijzingen Eigenwijs Digitaal

DE NOORMANNEN – DEEL 2

Stageschool: Basisschool Q	Student: Kayleigh van der Wal	Moduleperiode: 4.3
Mentor: Leerkracht groep 6/7	Groep: 6 en 7	Aantal kinderen: 26
Korte omschrijving van de activiteit: De Noormannen – Deel 2	Ontwikkelingsgebied/ Vakgebied: Muziek	Datum: 14-02-2022

Betekenenissen	Beginsituatie	Doel en activiteit(en)	
<i>De aan te bieden activiteiten hebben naar mijn idee de volgende betekenis voor kinderen.</i>	<i>Beschrijf zo nauwkeurig mogelijk wat de kinderen al weten en kunnen. Leg hierbij de relatie met het doel van de activiteit. Raadpleeg je mentor.</i>	<i>Geef concreet aan wat de kinderen aan het eind van de activiteit beheersen</i>	
Betekenis: De leerlingen krijgen een muziekles die (net) boven hun eigen muzikale niveau zit. Op die manier krijgen ze de kans te oefenen en kunnen ze hun muzikale niveau verhogen. De les is niet te moeilijk en heeft per onderdeel een duidelijk doel en zal daarom zorgen voor motivatie vanuit de leerlingen.			
Beginsituatie: Het muzikale niveau van de groep is lager dan verwacht mag worden als wordt gekeken naar de leerlijn van SLO. Een deel van de kinderen is enthousiast over muzieklessen. Het domein zingen kunnen de leerlingen wel aan, maar veel onderdelen van het domein spelen zijn lastig voor de leerlingen.			
Doel: De leerlingen krijgen een les waarin verschillende muzikale domeinen aan bod komen. Het doel van de les is het oefenen met vaardigheden uit deze domeinen om zo de kans tot niveauverhoging aan te bieden aan de leerlingen. De leerlingen gaan in deze les aan de slag met het spelen van toonladders met boomwhackers aan de hand van het lied dat ze hebben geleerd in les 1.			
Persoonlijk leerdoel: De les op zo'n manier aanbieden dat de leerlingen de kans krijgen te oefenen met het domein spelen en hun muzikale niveau binnen dit domein te verhogen.			
Gebruikte bronnen: (boeken, naslagwerken, methoden) Eigenwijs digitaal (Muziekwijs 6-14 De Noormannen)			
Ontwerp			
Tijd	Ontwerp van de activiteit	Didactische werkvormen en leerling-activiteiten	Organisatie en middelen
15 min.	Inleiding: - Terugblik op les 1: Wat hebben we gedaan? - Eigenwijs → herhaling lied (zingen + klappen) - Eigenwijs → eerste zin van couplet 1 uitspreken met nadruk op bepaalde onderdelen van de zin (De NOORMannen VAREN Over de ZEE)	Interactie, opdracht De leerlingen vertellen, klappen, spreken uit en zingen	Ik stel vragen en geeft opdrachten Eigenwijs Digitaal

	- Eigenwijs → zin 1 van couplet 1 aan de hand van verschillende toonladders mét nadruk zingen (opname)		
20 min.	Kern: - Eigenwijs → Boomwhackers uitdelen - o Zin 1, couplet spelen aan de hand van toonladder, laag → hoog - o Zin 1, couplet spelen aan de hand van toonladder, hoog → laag - o Met de boomwhackers meespelen met de opname die we zongen aan het einde van de inleiding' - De leerlingen wisselen van boomwhackers en we spelen nogmaals mee met de opname	Interactie, opdracht De leerlingen spelen en zingen	Ik deel uit en geef opdrachten en advies. Eigenwijs Digitaal, boomwhackers
5 min.	Afsluiting: - Energizer → namenspel - o In kring gaan staan - o Oefenen met: ▪ Tel 1: klappen ▪ Tel 2: knippen in vingers ▪ Tel 3: knippen in vingers ▪ Tel 4: knippen in vingers - o De kring rond. Tel 1 klappen, terwijl de rest in de vingers knipt heb je tot de volgende tel om je naam te zeggen. De leerkracht begint. Het doel is de puls de hele kring gelijk te houden én dat iedereen zijn naam snel genoeg uitspreekt.	Interactie, opdracht De kinderen zingen en klappen	Ik leg uit, start het spel en geef aanwijzingen Eigenwijs Digitaal

DE NOORMANNEN – DEEL 3

Stageschool: Basisschool Q	Student: Kayleigh van der Wal	Moduleperiode: 4.3
Mentor: Leerkracht groep 6/7	Groep: 6 en 7	Aantal kinderen: 26
Korte omschrijving van de activiteit: De Noormannen – Deel 3	Ontwikkelingsgebied/ Vakgebied: Muziek	Datum: 21-02-2022

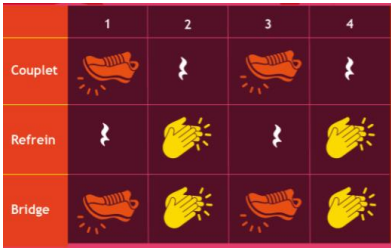
Betekenenissen	Beginsituatie	Doel en activiteit(en)	
<i>De aan te bieden activiteiten hebben naar mijn idee de volgende betekenis voor kinderen.</i>	<i>Beschrijf zo nauwkeurig mogelijk wat de kinderen al weten en kunnen. Leg hierbij de relatie met het doel van de activiteit. Raadpleeg je mentor.</i>	<i>Geef concreet aan wat de kinderen aan het eind van de activiteit beheersen</i>	
Betekenis: De leerlingen krijgen een muziekles die (net) boven hun eigen muzikale niveau zit. Op die manier krijgen ze de kans te oefenen en kunnen ze hun muzikale niveau verhogen. De leerlingen krijgen tijdens de les de kans om zelf te experimenteren wat zal zorgen voor motivatie vanuit de leerlingen.			
Beginsituatie: Het muzikale niveau van de groep is lager dan verwacht mag worden als wordt gekeken naar de leerlijn van SLO. Een deel van de kinderen is enthousiast over muzieklessen. Het domein zingen kunnen de leerlingen wel aan, maar veel onderdelen van het domein spelen zijn lastig voor de leerlingen.			
Doel: De leerlingen krijgen een les waarin verschillende muzikale domeinen aan bod komen. Het doel van de les is het oefenen met vaardigheden uit deze domeinen om zo de kans tot niveauverhoging aan te bieden aan de leerlingen. De leerlingen gaan in deze les aan de slag met het spelen van akkoorden met boomwhackers aan de hand van het lied dat ze hebben geleerd in les 1.			
Persoonlijk leerdoel: De les op zo'n manier aanbieden dat de leerlingen de kans krijgen te oefenen met het domein spelen en hun muzikale niveau binnen dit domein te verhogen.			
Gebruikte bronnen: (boeken, naslagwerken, methoden) Eigenwijs digitaal (Muziekwijs 6-14 De Noormannen)			
Ontwerp			
Tijd	Ontwerp van de activiteit	Didactische werkvormen en leerling-activiteiten	Organisatie en middelen
15 min.	Inleiding: - Terugblik op les 1 en 2: Wat hebben we gedaan? - Eigenwijs → herhaling lied (zingen + klappen) - Eigenwijs → Boomwhackers uitdelen. De klapjes worden nu gespeeld op de boomwhackers - Coupletten uitspreken met nadruk op bepaalde woorden/delen van woorden	Interactie, opdracht De leerlingen vertellen, klappen, spreken uit en zingen	Ik stel vragen en geeft opdrachten Eigenwijs Digitaal, boomwhackers

15 min.	Kern: - Eigenwijs → Meer boomwhackers uitdelen - o Akkoorden spelen op de stukken die we uitspreken met nadruk. De helft van de groep zingt en de andere helft speelt op de boomwhackers - o We oefenen eerst zonder het filmpje en daarna spelen we mee met het filmpje	Interactie, opdracht De leerlingen spelen en zingen	Ik deel uit en geef opdrachten en advies. Eigenwijs Digitaal, boomwhackers
10 min.	Afsluiting: - o We klappen de lettergrepen van de woorden peer (1 klap), appel (2 klappen) en sinaasappel (4 klappen). Als van elk woord de manier van klappen duidelijk is wisselen we af tussen de woorden. De klas wordt in tweetallen verdeeld. Elk tweetal bedenkt een ritme met de drie woorden. Die laten ze daarna om en om horen. - o We spelen twee ritmes door elkaar heen.	Interactie, opdracht De kinderen praten en klappen	Ik leg uit, start het spel en geef aanwijzingen Eigenwijs Digitaal, foto van een peer, foto van een appel, foto van een sinaasappel

PLASTIC SOEP – DEEL 1

Stageschool: Basisschool Q	Student: Kayleigh van der Wal	Moduleperiode: 4.3
Mentor: Leerkracht groep 6/7	Groep: 6 en 7	Aantal kinderen: 26
Korte omschrijving van de activiteit: Plastic soep – deel 1	Ontwikkelingsgebied/ Vakgebied: Muziek	Datum: 28-02-2022

Betekenenissen	Beginsituatie	Doel en activiteit(en)	
<i>De aan te bieden activiteiten hebben naar mijn idee de volgende betekenis voor kinderen.</i>	<i>Beschrijf zo nauwkeurig mogelijk wat de kinderen al weten en kunnen. Leg hierbij de relatie met het doel van de activiteit. Raadpleeg je mentor.</i>	<i>Geef concreet aan wat de kinderen aan het eind van de activiteit beheersen</i>	
Betekenis: De leerlingen krijgen een muziekles die (net) boven hun eigen muzikale niveau zit. Op die manier krijgen ze de kans te oefenen en kunnen ze hun muzikale niveau verhogen. De les is niet te moeilijk en heeft per onderdeel een duidelijk doel en zal daarom zorgen voor motivatie vanuit de leerlingen.			
Beginsituatie: Het muzikale niveau van de groep is lager dan verwacht mag worden als wordt gekeken naar de leerlijn van SLO. Een deel van de kinderen is enthousiast over muzieklessen. Het domein zingen kunnen de leerlingen wel aan, maar veel onderdelen van het domein spelen zijn lastig voor de leerlingen.			
Doel: De leerlingen krijgen een les waarin verschillende muzikale domeinen aan bod komen. Het doel van de les is het oefenen met vaardigheden uit deze domeinen om zo de kans tot niveauverhoging aan te bieden aan de leerlingen. De leerlingen gaan in deze les aan de slag met het aanleren van een nieuw lied, waarbij ze informatie op doen over de opbouw van het lied. Daarnaast leren ze bodypercussie bij het lied.			
Persoonlijk leerdoel: De les op zo'n manier aanbieden dat de leerlingen de kans krijgen te oefenen met het domein spelen en hun muzikale niveau binnen dit domein te verhogen.			
Gebruikte bronnen: (boeken, naslagwerken, methoden) Eigenwijs digitaal (Muziekwijs 7-01 Plastic soep)			
Ontwerp			
Tijd	Ontwerp van de activiteit	Didactische werkvormen en leerling-activiteiten	Organisatie en middelen
15 min.	Inleiding: - Ritmes klappen - Ik klap een ritme voor. De leerlingen klappen het na - Ik klap gedurende langere tijd (+/- 30 seconden) eenzelfde ritme steeds opnieuw. De leerlingen doen hierna hetzelfde met dat ritme.	Interactie, opdracht De leerlingen klappen, luisteren en vertellen	Ik klap ritmes voor, ik vertel en stel vragen Eigenwijs Digitaal

	- Eigenwijs → Ik bespreek met de leerlingen wat plastic soep is. Ik vraag naar hun voorkennis. - Eigenwijs → Ik laat het lied 2 keer horen. De eerste keer met de luistervraag 'Hoe vaak hoor je het woord zee?' en de tweede keer met de vraag 'hoe vaak hoor je de woorden soep en soepje?'. We bespreken de antwoorden.		
15 min.	Kern: - Eigenwijs → Ik deel de tekst uit op papier. De kinderen luisteren nogmaals naar het lied met de opdracht de stukken in de tekst met dezelfde melodie dezelfde kleur te geven. - Eigenwijs → We bespreken de verschillende onderdelen van de tekst en ik vertel wat elk onderdeel is (bijvoorbeeld couplet) en welke kenmerken daarbij horen. - Eigenwijs → We zingen het lied. We zingen eerst alleen het refrein. Daarna het refrein en de coupletten en tot slot het hele lied.	Interactie, opdracht De leerlingen spelen en zingen	Ik deel uit, geef opdrachten, stel vragen en vertel. Eigenwijs Digitaal, songtekst plastic soep op papier
10 min.	Afsluiting: - We voegen bodypercussie toe aan het lied: - We zingen mee met het lied en doen de bodypercussie mee bij het lied.	Interactie, opdracht De kinderen praten en klappen	Ik geef aanwijzingen en observeer of doe mee. Eigenwijs Digitaal

PLASTIC SOEP – DEEL 2

Stageschool: Basisschool Q	Student: Kayleigh van der Wal	Moduleperiode: 4.3
Mentor: Leerkracht groep 6/7	Groep: 6 en 7	Aantal kinderen: 26
Korte omschrijving van de activiteit: Plastic soep – deel 2	Ontwikkelingsgebied/ Vakgebied: Muziek	Datum: 07-03-2022

Betekenenissen	Beginsituatie	Doel en activiteit(en)	
<i>De aan te bieden activiteiten hebben naar mijn idee de volgende betekenis voor kinderen.</i>	<i>Beschrijf zo nauwkeurig mogelijk wat de kinderen al weten en kunnen. Leg hierbij de relatie met het doel van de activiteit. Raadpleeg je mentor.</i>	<i>Geef concreet aan wat de kinderen aan het eind van de activiteit beheersen</i>	
Betekenis: De leerlingen krijgen een muziekles die (net) boven hun eigen muzikale niveau zit. Op die manier krijgen ze de kans te oefenen en kunnen ze hun muzikale niveau verhogen. De les heeft een betekenisvol en interessant onderwerp dat de leerlingen aanspreekt, wat zal zorgen voor motivatie vanuit de leerlingen.			
Beginsituatie: Het muzikale niveau van de groep is lager dan verwacht mag worden als wordt gekeken naar de leerlijn van SLO. Een deel van de kinderen is enthousiast over muzieklessen. Het domein zingen kunnen de leerlingen wel aan, maar veel onderdelen van het domein spelen zijn lastig voor de leerlingen.			
Doel: De leerlingen krijgen een les waarin verschillende muzikale domeinen aan bod komen. Het doel van de les is het oefenen met vaardigheden uit deze domeinen om zo de kans tot niveauverhoging aan te bieden aan de leerlingen. De leerlingen gaan in deze les aan de slag met het spelen met boomwhackers en klappen op de maat.			
Persoonlijk leerdoel: De les op zo'n manier aanbieden dat de leerlingen de kans krijgen te oefenen met het domein spelen en hun muzikale niveau binnen dit domein te verhogen.			
Gebruikte bronnen: (boeken, naslagwerken, methoden) Eigenwijs digitaal (Muziekwijs 7-01 Plastic soep)			
Ontwerp			
Tijd	Ontwerp van de activiteit	Didactische werkvormen en leerling-activiteiten	Organisatie en middelen
10 min.	Inleiding: - Terugblik op les 1: Wat hebben we gedaan? - We herhalen de zang en bodypercussie van les 1.	Interactie, opdracht De leerlingen zingen en doen de bodypercussie	Ik vertel en stel vragen en geef aanwijzingen of doe mee Eigenwijs Digitaal
15 min.	Kern: Eigenwijs → Boomwhackers uitdelen. Aan de hand van de video van eigenwijs voegen we	Interactie, opdracht	Ik deel uit en geef opdrachten en aanwijzingen

	stap voor stap boomwhackers toe op de plekken waar we eerst de bodypercussie deden. - Ik laat een filmpje zien over het plastic soep project van Boyan Slat.	De leerlingen spelen en zingen	Eigenwijs Digitaal, boomwhackers
10 min.	Afsluiting: - Korte energizer: Klap de kring rond - o In een kring gaan staan - o In vast tempo van 1 tot 4 tellen en een aantal keer herhalen - o Als het tempo gelijk blijft begint leerling 1 met een klap op de eerste tel. De leerling naast hem klapt de tweede tel enzovoort. Het doel is het tempo het hele rondje gelijk te houden, zonder pauzes. Er mag hardop meegeteld worden.	Interactie, opdracht De leerlingen luisteren, klappen, tellen, kijken en vertellen	Ik geef het tempo aan, geef aanwijzingen en observeer of doe mee. Eigenwijs Digitaal

I CAME FROM ALABAMA

Stageschool: Basisschool Q	Student: Kayleigh van der Wal	Moduleperiode: 4.3
Mentor: Leerkracht groep 6/7	Groep: 6 en 7	Aantal kinderen: 26
Korte omschrijving van de activiteit: I came from alabama	Ontwikkelingsgebied/ Vakgebied: Muziek	Datum: 14-03-2022

Betekenenissen	Beginsituatie	Doel en activiteit(en)	
<i>De aan te bieden activiteiten hebben naar mijn idee de volgende betekenis voor kinderen.</i>	<i>Beschrijf zo nauwkeurig mogelijk wat de kinderen al weten en kunnen. Leg hierbij de relatie met het doel van de activiteit. Raadpleeg je mentor.</i>	<i>Geef concreet aan wat de kinderen aan het eind van de activiteit beheersen</i>	
Betekenis: De leerlingen krijgen een muziekles die (net) boven hun eigen muzikale niveau zit. Op die manier krijgen ze de kans te oefenen en kunnen ze hun muzikale niveau verhogen. De les is niet te moeilijk en heeft per onderdeel een duidelijk doel en zal daarom zorgen voor motivatie vanuit de leerlingen.			
Beginsituatie: Het muzikale niveau van de groep is lager dan verwacht mag worden als wordt gekeken naar de leerlijn van SLO. Een deel van de kinderen is enthousiast over muzieklessen. Het domein zingen kunnen de leerlingen wel aan, maar veel onderdelen van het domein spelen zijn lastig voor de leerlingen.			
Doel: De leerlingen krijgen een les waarin verschillende muzikale domeinen aan bod komen. Het doel van de les is het oefenen met vaardigheden uit deze domeinen om zo de kans tot niveauverhoging aan te bieden aan de leerlingen. De leerlingen gaan in deze les aan de slag met het aanleren van een nieuw lied, het klappen van de maat en het klappen van ritmes.			
Persoonlijk leerdoel: De les op zo'n manier aanbieden dat de leerlingen de kans krijgen te oefenen met het domein spelen en hun muzikale niveau binnen dit domein te verhogen.			
Gebruikte bronnen: (boeken, naslagwerken, methoden) Eigenwijs digitaal (Zingwijs groep 7/8 – I came from alabama)			
Ontwerp			
Tijd	Ontwerp van de activiteit	Didactische werkvormen en leerling-activiteiten	Organisatie en middelen
10 min.	Inleiding: - Eigenwijs → Ik laat het lied horen. Daarbij krijgen de leerlingen de luistervraag 'Hoe vaak hoor je het woord I?'. - Eigenwijs → Ik laat het lied horen. We klappen het hele lied mee met de maat van het lied.	Interactie, opdracht De leerlingen luisteren en klappen	Ik vertel en stel vragen en geef aanwijzingen of doe mee Eigenwijs Digitaal

20 min.	Kern: - Eigenwijs → We nemen de tekst van het eerste couplet door en vertalen het, wat betekent het in het Nederlands? Daarna doen we hetzelfde met het refrein. - We spreken de tekst van het couplet en het refrein hardop uit. - We gaan het eerste couplet en het refrein zingen.	Interactie, opdracht De leerlingen vertellen, spreken en zingen	Ik vertel, stel vragen en geef opdrachten en aanwijzingen Eigenwijs Digitaal
10 min.	Afsluiting: - Ik klap ritmes uit het lied voor. De leerlingen klappen de ritmes na. - Als het ritmes klappen goed gaat, klappen we het ritme 'Oh susanna' gedurende het hele lied.	Interactie, opdracht De leerlingen luisteren en klappen	Ik geef het tempo aan, geef aanwijzingen en observeer of doe mee. Eigenwijs Digitaal

Bijlage 5: Tijdspad

Op de volgende twee pagina's is het tijdspad voor het onderzoek weergegeven.

Activiteit en betrokkenen:	Sluit aan bij de deelvraag:	Tijdsplanning:																			
		januari				februari				maart				april				mei			
Observatieformulier en enquête voor- en nameting ontwerpen	Hoe kan het muzikale niveau van leerlingen uit groep 6/7 binnen het muzikale domein spelen gemeten worden?																				
Betrokkenen: Kayleigh van der Wal		Geplande data: 03-01-2022 & 04-01-2022 Geplande tijd: 3 uren																			
		januari				februari				maart				april				mei			
Opdrachten voor- en nameting ontwerpen	Hoe kan het muzikale niveau van leerlingen uit groep 6/7 binnen het muzikale domein spelen gemeten worden?																				
Betrokkenen: Kayleigh van der Wal Hanna van Overbeek		Geplande data: 07-01-2022 Geplande tijd: 2 uren																			
		januari				februari				maart				april				mei			
Onderwijsarrangement ontwerpen	Wat voor onderwijsarrangement kan aan de hand van de muziekmethode Eigenwijs ontworpen worden dat ervoor zorgt dat er een meetbare ontwikkeling mogelijk is binnen het domein spelen?																				
Betrokkenen: Kayleigh van der Wal		Geplande data: 13-01-2022 t/m 18-01-2022 Geplande tijd: 4 uren per les, totaal 24 uren																			
		januari				februari				maart				april				mei			
Voormeting uitvoeren	Wat is het niveau van leerlingen uit groep 6/7 van het muzikale domein spelen voor het aanbieden van het onderwijsarrangement? Wat is de motivatie van de leerlingen voor het vakgebied muziek voor muziekonderwijs voor het aanbieden van het onderwijsarrangement?																				
Betrokkenen: Kayleigh van der Wal Leerlingen groep 6/7		Geplande data: 31-01-2022 t/m 04-02-2022 Geplande tijd: 15 minuten per groepje, totaal 1 uur en 45 minuten																			
		januari				februari				maart				april				mei			
Onderwijsarrangement uitvoeren	Wat voor onderwijsarrangement kan aan de hand van de muziekmethode Eigenwijs ontworpen worden dat ervoor zorgt dat er een meetbare ontwikkeling mogelijk is binnen het domein spelen?																				
Betrokkenen: Kayleigh van der Wal Leerlingen groep 6/7		Geplande data: 07-02-2022, 14-02-2022, 21-02-2022, 28-02-2022, 07-03-2022 & 14-03-2022 Geplande tijd: 45 minuten per les, totaal 4 uren en 30 minuten																			
		januari				februari				maart				april				mei			
Nameting uitvoeren	Wat is het niveau van leerlingen uit groep 6/7 van het muzikale domein spelen na het aanbieden van het onderwijsarrangement?																				
Betrokkenen: Kayleigh van der Wal Leerlingen groep 6/7		Geplande data: 21-03-2022 t/m 23-03-2022 Geplande tijd: 15 minuten per groepje, totaal 1 uur en 45 minuten																			

	Wat is de motivatie van de leerlingen voor het vakgebied muziek voor muziekonderwijs na het aanbieden van het onderwijsarrangement?														
		januari	februari			maart			april			mei			
Data analyseren	Alle praktische deelvragen														
<u>Betrokkenen:</u>		Geplande data: 25-03-2022 t/m 17-04-2022 Geplande tijd: 30 uren													
Kayleigh van der Wal															
		januari	februari			maart			april			mei			
Beschrijven wat anders is verlopen dan gepland	Alle praktische deelvragen														
<u>Betrokkenen:</u>		Geplande data: 04-04-2022 t/m 24-04-2022 Geplande tijd: 8 uren													
Kayleigh van der Wal															
		januari	februari			maart			april			mei			
Onderzoeksvraag en deelvragen beantwoorden	Alle theoretische en praktische deelvragen														
<u>Betrokkenen:</u>		Geplande data: 11-04-2022 t/m 30-04-2022 Geplande tijd: 12 uren													
Kayleigh van der Wal															
		januari	februari			maart			april			mei			
Aangeven of verwachtingen zijn uitgekomen	Alle theoretische en praktische deelvragen														
<u>Betrokkenen:</u>		Geplande data: 11-04-2022 t/m 30-04-2022 Geplande tijd: 10 uren													
Kayleigh van der Wal															
		januari	februari			maart			april			mei			
Conclusie, aanbeveling en discussie uitwerken	Alle theoretische en praktische deelvragen														
<u>Betrokkenen:</u>		Geplande data: 11-04-2022 t/m 30-04-2022 Geplande tijd: 20 uren													
Kayleigh van der Wal															
		januari	februari			maart			april			mei			
Samenvatting uitwerken en onderzoek inleveren	Alle theoretische en praktische deelvragen														
<u>Betrokkenen:</u>		Geplande data: 02-05-2022 t/m 08-05-2022 Geplande tijd: 10 uren													
Kayleigh van der Wal															
		januari	februari			maart			april			mei			
Procesverslag aanvullen	Alle theoretische en praktische deelvragen														
<u>Betrokkenen:</u>		Geplande data: 02-05-2022 t/m 08-05-2022 Geplande tijd: 8 uren													
Kayleigh van der Wal															

Bijlage 6: Gegevens voormeting

	Oefening 1	Oefening 2	Oefening 3	Oefening 3 (klappen)	Oefening 4	Hoe vaak per week muziek?	Cijfer muziek	Makkelijk/moeilijk/combinatie
A	5	5	3,5	2	3	0	7,5	makkelijk
B	5	1	3,5	2	3	0	7,5	makkelijk
C	5	1	4	3	4	0	8	combinatie
D	4	5	4	3	4	0	8,5	combinatie
E	3	3	3,5	2	3,5	0	8,5	combinatie
F	4	5	3,5	2	3,5	0	10	combinatie
G	4	3	3,5	2	3,5	0	9	combinatie
H	5	5	3,5	2	3,5	0	8	combinatie
I	5	2	3	1	2,5	0	7	moeilijk
J	4	3	3,5	2	3,5	0	7,5	makkelijk
K	5	2	3,5	2	3,5	0	8,5	combinatie
L	5	5	3,5	2	3,5	0	8	makkelijk
M	4	4	3,5	2	3,5	0	10	combinatie
N	5	5	3,5	2	3,5	0	10	combinatie
O	2	3	2,5	2	3,5	0	10	combinatie
P	5	5	3,5	2	3,5	0	10	combinatie
Q	2	5	2,5	2	2	0	8	combinatie
R	2	1	2	1	1,5	0	6	moeilijk
S	4	2	2	2	2,5	0	7	moeilijk
T	4	3	3	2	3	0	8	combinatie
U	2	5	3,5	1	3	0	9	makkelijk
V	2	2	3	1	3	0	8	combinatie
W	4	5	3,5	1	3,5	0	7	combinatie
X	5	4	3,5	2	3,5	0	8,5	makkelijk
Y	5	3	3,5	2	3	0	9	makkelijk

Bijlage 7: Gegevens nameting

	Oefening 1	Oefening 2	Oefening 3	Oefening 3 (klappen)	Oefening 4	Hoe vaak per week muziek?	Cijfer muziek	Makkelijk/moeilijk/combinatie
A	4	5	3,5	4	4,5	1	7,5	makkelijk
B	4	2	4	3	4	1	9,5	makkelijk
C	4	2	2,5	3	4	1	8,5	combinatie
D	4	5	3	3	4	1	9	makkelijk
E	5	3	4	3	4	1	8,5	combinatie
F	5	5	4,5	4	4,5	1	10	combinatie
G	4	1	4,5	4	4,5	1	7	makkelijk
H	5	5	4	3	4	1	8	makkelijk
I	5	2	3,5	2	3,5	1	9	makkelijk
J	5	5	3	2	3	1	8,5	makkelijk
K	5	5	4	3	4	1	7,5	combinatie
L	5	5	3,5	2	3,5	1	8,5	combinatie
M	4	5	4	3	4	1	8	combinatie
N	5	4	4,5	4	4,5	1	8	combinatie
O	3	2	3,5	3	4	1	8,5	combinatie
P	5	5	3	3	3,5	1	9	combinatie
Q	4	4	4	3	4	1	8,5	makkelijk
R	4	1	2,5	2	1,5	1	7	moeilijk
S	5	3	3,5	3	3,5	1	8,5	combinatie
T	5	3	4	3	4	1	9	combinatie
U	4	4	4,5	4	4,5	1	9,5	makkelijk
V	4	2	3,5	3	4	1	8,5	combinatie
W	5	5	4,5	4	4	1	8,5	combinatie
X	5	4	4	3	4	1	9,5	makkelijk
Y	5	5	4	3	4	1	8	makkelijk

Bijlage 8: Logboek

Datum	Bezigheid	Tijd in uren
1-11-2021	Brainstormen over onderwerp scriptie	2
3-11-2021	Singing in the brain; hoofdstuk 1 lezen	4
11-11-2021	Bijeenkomst met onderzoeksgroep en Hanna van Overbeek; uitleg over scriptie	2
11-11-2021	Singing in the brain; inleiding lezen	2
12-11-2021	Bronnen zoeken	2
14-11-2021	Opbouw bestand maken	2
14-11-2021	Opstarten uitwerking; inleiding	2
14-11-2021	Opstarten uitwerking; probleemanalyse	2
15-11-2021	Kort overleg op stage over idee onderwerp	1
18-11-2021	Bijeenkomst met onderzoeksgroep en Hanna van Overbeek; brainstormen over probleemanalyse	2
19-11-2021	Verder uitwerken; inleiding	2
19-11-2021	Mailcontact met Johan Sterken	1
22-11-2021	Overleg op stage over goedkeuring idee	1
22-11-2021	Verder uitwerken; probleemanalyse	3
22-11-2021	Opstarten uitwerking; theoretisch kader	1
23-11-2021	Intervisie met Hanna van Overbeek over planning uitwerken onderzoek	1
23-11-2021	Verder uitwerken; probleemanalyse	5
23-11-2021	Opstarten uitwerking; procesverslag	1
24-11-2021	Singing in the brain; hoofdstuk 2 lezen	4
24-11-2021	Teruglezen en bijstellen; probleemanalyse	2
25-11-2021	Muziek meester hoofdstuk 1 lezen en samenvatten	3
25-11-2021	Verder uitwerken; theoretisch kader	5
27-11-2021	Singing in the brain; hoofdstuk 3 lezen	4
29-11-2021	Verder uitwerken; Probleemanalyse	1
29-11-2021	Lezen; artikel Evert Bisschop Boele	2
29-11-2021	Verder uitwerken; theoretisch kader	4
29-11-2021	Intervisie met medestudent	1
30-11-2021	Verder uitwerken; theoretisch kader	3
1-12-2021	Intervisie met medestudent	1
2-12-2021	Verder uitwerken; inleiding	1
2-12-2021	Verder uitwerken; probleemanalyse	2
2-12-2021	Verder uitwerken; theoretisch kader	2
2-12-2021	Bestand doornemen en aanpassen op academische schrijfstijl	2
2-12-2021	Intervisie met medestudent	1
7-12-2021	Intervisie met Hanna van Overbeek over verdere uitwerking onderzoek	1
7-12-2021	Opstarten uitwerking; onderzoeksplan	2
8-12-2021	Bestand doornemen en aanpassen na feedback Hanna van Overbeek	2
8-12-2021	Conceptueel model theoretisch kader maken	2

9-12-2021	Verder uitwerken; theoretisch kader	5
9-12-2021	Intervisie met medestudent	1
9-12-2021	Verder uitwerken; voorblad	1
10-12-2021	Verder uitwerken; probleemstelling	2
12-12-2021	Verder uitwerken; theoretisch kader	2
12-12-2021	Verder uitwerken; probleemstelling	1
12-12-2021	Verder uitwerken; onderzoeksplan	3
15-12-2021	Verder uitwerken; inleiding	2
16-12-2021	Intervisie met medestudent	1
21-12-2021	Intervisie met Hanna van Overbeek over verdere uitwerking onderzoek	1
22-12-2021	Verder uitwerken; probleemanalyse	2
23-12-2021	Verder uitwerken; theoretisch kader	5
23-12-2021	Muzikaal college Erik Scherder en Dick Swaab bekijken + aantekeningen maken	3
3-1-2022	Observatieformulier voor- en nameting ontwerpen	2
4-1-2022	Verder uitwerken; observatieformulier voor- en nameting	1
5-1-2022	Verder uitwerken; probleemstelling	3
5-1-2022	Verder uitwerken; theoretisch kader	3
6-1-2022	Intervisie met medestudent	2
7-1-2022	Verder uitwerken; onderzoeksplan	5
7-1-2022	Verder uitwerken; conceptueel model	2
8-1-2022	Verder uitwerken; theoretisch kader	5
8-1-2022	Verder uitwerken; inleiding	3
9-1-2022	Doornemen en aanpassen; inleiding	2
9-1-2022	Doornemen en aanpassen; probleemanalyse	2
9-1-2022	Doornemen en aanpassen; theoretisch kader	2
10-1-2022	Doornemen en aanpassen; probleemstelling	2
10-1-2022	Doornemen en aanpassen; onderzoeksplan	2
11-1-2022	Intervisie met Hanna van overbeek over verdere uitwerking onderzoek	1
11-1-2022	Verder uitwerken; probleemstelling	1
11-1-2022	Verder uitwerken; onderzoeksplan	1
11-1-2022	Opstarten uitwerken; tijdspad	3
12-1-2022	Opmaak bestand aanpassen	3
12-1-2022	Probleemstelling bespreken met mentor stage	1
13-1-2022	Verder uitwerken; onderzoeksplan	1
13-1-2022	In kaart brengen wat aangepast moet door te kijken naar de rubrics	2
13-1-2022	Verder uitwerken; tijdspad	3
13-1-2022	Dingen die aangepast moeten worden, aanpassen	2
16-1-2022	Verder uitwerken; onderzoeksplan	2
16-1-2022	Bestand doornemen op spelling en bronverwijzing	4
17-1-2022	Verder uitwerken; tijdspad	2
17-1-2022	Verder uitwerken; procesverslag	2
18-1-2022	Bijlagen doornemen en aanpassen	2
18-1-2022	Bestand doornemen en uploaden voor feedback	2

19-1-2022	Bestand aanpassen aan de hand van feedback Hanna van Overbeek	4
19-1-2022	Verder uitwerken; procesverslag	1
20-1-2022	Bestand aanpassen aan de hand van feedback Hanna van Overbeek	4
20-1-2022	Intervisie met medestudent	1
21-1-2022	Uitwerken les 1 onderwijsarrangement	2
21-1-2022	Uitwerken les 2 onderwijsarrangement	2
21-1-2022	Uitwerken les 3 onderwijsarrangement	2
22-1-2022	Uitwerken les 4 onderwijsarrangement	2
22-1-2022	Uitwerken les 5 onderwijsarrangement	2
22-1-2022	Verder uitwerken; conceptueel model	1
23-1-2022	Uitwerken les 6 onderwijsarrangement	2
23-1-2022	Verder uitwerken; les 1 onderwijsarrangement	2
23-1-2022	Verder uitwerken; les 2 onderwijsarrangement	2
24-1-2022	Verder uitwerken; les 3 onderwijsarrangement	2
24-1-2022	Verder uitwerken; les 4 onderwijsarrangement	2
24-1-2022	Verder uitwerken; les 5 onderwijsarrangement	2
25-1-2022	Verder uitwerken; les 6 onderwijsarrangement	2
25-1-2022	Intervisie met medestudent	1
25-1-2022	Verder uitwerken; procesverslag	2
31-1-2022	Voormeting uitvoeren	0,5
3-2-2022	Voormeting uitvoeren	1
3-2-2022	Intervisie met mentor stage	0,5
8-2-2022	Voormeting uitvoeren	0,5
9-2-2022	Voormeting uitvoeren	0,5
13-2-2022	Een deel van de gegevens analyseren	1
14-2-2022	Voormeting uitvoeren	0,5
14-2-2022	Intervisie met mentor stage	0,5
15-2-2022	Voormeting uitvoeren	1
22-2-2022	Voormeting uitvoeren	1
23-2-2022	Voormeting uitvoeren	0,5
28-2-2022	Les 1 uitvoeren	1
7-3-2022	Les 2 uitvoeren	1
14-3-2022	Les 3 uitvoeren	1
16-3-2022	Gegevens voormeting overzichtelijk weergeven	2
17-3-2022	Gegevens voormeting analyseren	2
18-3-2022	Gegevens voormeting analyseren	2
19-3-2022	Gegevens voormeting analyseren	1
20-3-2022	Gegevens voormeting analyseren	1
21-3-2022	Les 4 uitvoeren	1
28-3-2022	Les 5 uitvoeren	1
4-4-2022	Les 6 uitvoeren	1
5-4-2022	Nameting uitvoeren	1
6-4-2022	Nameting uitvoeren	2
11-4-2022	Nameting uitvoeren	1
12-4-2022	Nameting uitvoeren	1
13-4-2022	Nameting uitvoeren	1

15-4-2022	Gegevens nameting analyseren	2
16-4-2022	Gegevens nameting analyseren	2
17-4-2022	Gegevens nameting analyseren	1
19-4-2022	Gegevens nameting analyseren	1
20-4-2022	interview met medestudent	1
21-4-2022	Opstarten uitwerking; resultaten	2
22-4-2022	Verder uitwerken; resultaten	2
27-4-2022	Verder uitwerken; resultaten	2
28-4-2022	Verder uitwerken; resultaten	2
28-4-2022	Uitwerken bijlage 6	1
28-4-2022	Uitwerken bijlage 7	1
30-4-2022	Verder uitwerken; resultaten	2
1-5-2022	Verder uitwerken; resultaten	2
1-5-2022	interview met medestudent	1
2-5-2022	Verder uitwerken; resultaten	2
3-5-2022	Verder uitwerken; resultaten	2
4-5-2022	Opstarten uitwerking; conclusie	3
5-5-2022	Verder uitwerken; conclusie	2
6-5-2022	Verder uitwerken; conclusie	2
6-5-2022	Opstarten uitwerking; samenvatting	3
7-5-2022	Verder uitwerken; conclusie	2
7-5-2022	Verder uitwerken; samenvatting	2
8-5-2022	Verder uitwerken; conclusie	2
8-5-2022	Verder uitwerken; samenvatting	2
8-5-2022	Verder uitwerken; resultaten	2
10-5-2022	interview met medestudent	1
12-5-2022	Verder uitwerken; resultaten	2
12-5-2022	Verder uitwerken; conclusie	2
13-5-2022	Verder uitwerken; resultaten	2
14-5-2022	Verder uitwerken; conclusie	1
14-5-2022	Verder uitwerken; resultaten	1
15-5-2022	Verder uitwerken; conclusie	2
17-5-2022	Verder uitwerken; samenvatting	1
17-5-2022	Interview met Hanna van Overbeek over verdere uitwerking onderzoek	1
18-5-2022	Verder uitwerken; conclusie	1
18-5-2022	Verder uitwerken; resultaten	1
18-5-2022	Verder uitwerken; samenvatting	1
19-5-2022	interview met medestudent	1
20-5-2022	Verder uitwerken; samenvatting	1
20-5-2022	Verder uitwerken; resultaten	2
21-5-2022	Verder uitwerken; conclusie	2
22-5-2022	Verder uitwerken; resultaten	1
22-5-2022	Verder uitwerken; conclusie	1
24-5-2022	Verder uitwerken; samenvatting	1
26-5-2022	Verder uitwerken; procesverslag	2
27-5-2022	Verder uitwerken; procesverslag	2
29-5-2022	Verder uitwerken; samenvatting	1

30-5-2022	Verder uitwerken; procesverslag	2
31-5-2022	Verder uitwerken; procesverslag	2,5
1-6-2022	Gesprek met directrice over onderzoek en uitkomsten	0,5
3-6-2022	Verder uitwerken; procesverslag	1
4-6-2022	Verslag checken aan de hand van de rubrics	2
7-6-2022	Intervisie met Hanna van Overbeek over procesverslag	0,5

Bijlage 9: Procesverslag

Fase	Data	Tijd (uur)	Betrokkenen	Activiteit
Oriënteren				
	11-11-2021	1	Hanna van Overbeek Studenten onderzoeksgroep Kayleigh van der Wal	Contact met scriptiebegeleider en studiegenoten - Eerste eigen ideeën delen - Sparren over ideeën studiegenoten
	15-11-2021	1	Personeel basisschool Q Kayleigh van der Wal	Contact met team onderzoeksschool - Gesprekken voeren over het huidige muziekonderwijs in de school
	18-11-2021	1	Hanna van Overbeek Studenten onderzoeksgroep Kayleigh van der Wal	Contact met scriptiebegeleider en studiegenoten - Tips en tops geven over ideeën van studiegenoten - Eigen idee delen, tips en tops ontvangen
	19-11-2021	1	Johan Sterken Kayleigh van der Wal	Contact met muziekdocent PABO Leeuwarden - Sparren over richting onderzoek (personeel of leerlinggericht) - Hulp vragen over observatie instrument
	23-11-2021	1	Hanna van Overbeek Kayleigh van der Wal	Contact met scriptiebegeleider over planning
	Nov. 2021	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Uitwerken inleiding (en feedback verwerken)
	Nov. 2021	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Uitwerken probleemanalyse (en feedback verwerken)
Richten				
	Dec. 2021 Jan. 2022	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Uitwerken theoretisch kader (en feedback verwerken)
	Dec. 2021 Jan. 2022	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Uitwerken probleemstelling (en feedback verwerken)
	Dec. 2021 Jan. 2022	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Verder uitwerken inleiding (en feedback verwerken)
	Dec. 2021 Jan. 2022	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Verder uitwerken probleemanalyse (en feedback verwerken)
	29-11-2021 01-12-2021 09-12-2021 16-12-2021	4	Medestudenten pabo Kayleigh van der Wal	Contact met critical friends - Tips geven aan critical friends - Tips ontvangen van critical friends
	7-12-2021 8-12-2021 21-12-2021 11-01-2022	4	Hanna van Overbeek Kayleigh van der Wal	Contact met scriptiebegeleider - Sparren over tot nu gemaakte onderdelen, tips en tops ontvangen - Sparren over manier van dataverzameling
Plannen				
	Jan. 2022	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Uitwerken onderzoeksplan (en feedback verwerken)
	Jan. 2022	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Verder uitwerken inleiding (en feedback verwerken)
	Jan. 2022	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Verder uitwerken probleemanalyse (en feedback verwerken)

	Jan. 2022	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Verder uitwerken theoretisch kader (en feedback verwerken)
	Jan. 2022	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Verder uitwerken probleemstelling (en feedback verwerken)
	20-01-2022 25-01-2022	2	Medestudenten pabo Kayleigh van der Wal	Contact met critical friends - Tips geven aan critical friends - Tips ontvangen van critical friends
	19-01-2022 20-01-2022	2	Hanna van Overbeek Kayleigh van der Wal	Contact met scriptiebegeleider - Sparren over tot nu gemaakte onderdelen, tips en tops ontvangen
	12-01-2022	1	Leerkracht groep 6/7 Kayleigh van der wal	Contact met groepsleerkracht groep 6/7 - Bevindingen uit de probleemstelling bespreken - Manier van dataverzameling bespreken
Verzamelen				
	03-02-2022 15-02-2022	1	Leerkracht groep 6/7 Kayleigh van der Wal	Contact met groepsleerkracht groep 6/7 - Tot dan toe verzamelde data - Opvallende zaken tijdens afname testen
	Januari 2022 Februari 2022	Totaal; Logboek	Groep 6/7 Kayleigh van der Wal	Uitvoeren voormeting
	Februari 2022 Maart 2022 April 2022	Totaal; logboek	Groep 6/7 Kayleigh van der Wal	Uitvoeren onderwijsarrangement
	April 2022	Totaal; logboek	Groep 6/7 Kayleigh van der Wal	Uitvoeren nameting
Analyseren en concluderen				
	20-04-2022 01-05-2022 10-05-2022 19-05-2022	4	Medestudenten pabo Kayleigh van der Wal	Contact met critical friends - Tips geven aan critical friends - Tips ontvangen van critical friends
	17-05-2022 07-06-2022	1.5	Hanna van Overbeek Kayleigh van der Wal	Contact met scriptiebegeleider - Sparren over tot nu gemaakte onderdelen, tips en tops ontvangen
	April 2022 Mei 2022 Juni 2022	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Uitwerken resultaten
	April 2022 Mei 2022 Juni 2022	Totaal; logboek	Kayleigh van der Wal	Uitwerken conclusie, aanbevelingen en discussie
Rapporteren en presenteren				
	Zie data contact met groepsleerkracht + 1-06-2022	Totaal; logboek	Leerkracht groep 6/7 Directie basisschool Kayleigh van der Wal	Contact met onderzoeksschool
	N.v.t.	N.v.t.	Kayleigh van der Wal	Presentatie onderzoek uitwerken
	23-06-2022	N.v.t.	Medestudenten pabo Leerkracht pabo Kayleigh van der Wal	Onderzoek presenteren op opleidingsschool

Oriënteren

Tijdens de eerste fase van het onderzoek ben ik begonnen met brainstormen. Eén ding was al snel duidelijk, ik wilde mijn scriptie koppelen aan het vakgebied muziek. Omdat ik in module 1 van dit schooljaar al een aantal muzieklessen had gegeven op de

onderzoeksschool wist ik al op welk probleem ik de focus van mijn scriptie kon leggen, namelijk het feit dat groep 6/7 niet op het verwachte muzikale niveau zit. Omdat dit ook mijn LIO-klas is, leek het mij verstandig om op deze groepen te focussen. Ik heb contact gezocht met de onderzoeksschool en ook zij vonden dit een nuttig onderwerp om te kiezen. Tijdens deze fase heb ik de eerste contactmomenten gehad met medestudenten en mijn begeleider. Ik kreeg zelf feedback op mijn tot nu toe bedachte ideeën, maar zorgde er ook voor dat ik andere studenten van feedback voorzag. Het duurde maar een uur, maar aan het einde van dat uur hadden we allemaal punten waar we mee verder konden. Tijdens de oriënterende fase heb ik een start gemaakt met het opstellen van de inleiding en heb ik de probleemanalyse voor een groot deel opgesteld. Tijdens een tweede college met mijn studiegenoten en begeleider heb ik gekeken wat nou precies het probleem was van het onderzoek. Door met elkaar te sparren en daarbij kritische vragen te stellen kon ik aan het einde van de dag mijn probleemanalyse verder aanvullen. Ik liep er tijdens dit college tegenaan dat ik begon te twijfelen welke kant ik op wilde qua onderzoek op de school. In eerste instantie was ik van plan om op het team te focussen, maar de focus leggen op de leerlingen leek mij ook wel heel interessant. Ik heb toen op advies van mijn begeleider besloten contact op te nemen met mijn muziekdocent, Johan Sterken. Hij gaf mij advies over welke richting op te gaan. Daarnaast kreeg ik advies over het type onderzoeksinstrument dat handig was om te gaan gebruiken.

Richten

Tijdens deze fase heb ik het theoretisch kader en de probleemstelling voor een groot deel uitgewerkt. Verder heb ik verschillende contactmomenten met mijn begeleider gehad. Van haar kreeg ik feedback die ik later weer kon verwerken in mijn verslag. Vanwege de lockdown was dit via teams. Ook hadden we daarbij mailcontact. Daarnaast heb ik ook veel contact gehad met critical friends. Zij bekeken mijn werk en ik dat van hun, zo konden we elkaar tips geven. We deelden ons bestanden met elkaar en voegden opmerkingen toe met tips en tops. Soms belden we elkaar via teams om bepaalde tips te verhelderen. De ene keer duurde dit een halfuur en de andere keer anderhalf uur, maar na de tijd hadden we beide genoeg feedback van elkaar ontvangen dat we weer een tijdje vooruit konden. Omdat de critical friends waarmee ik sparde allemaal verschillende scriptiebegeleiders hadden, konden we tips die we van ons begeleiders kregen ook goed met elkaar uitwisselen. Tijdens deze fase ben ik ook alvast begonnen met brainstormen over de manier van dataverzameling. Ik had dit eerder al kort besproken met Johan Sterken. Daarnaast heb ik het er met Hanna van Overbeek over gehad. Dankzij hun tips had ik alvast wat algemene ideeën die ik nodig had voor de volgende fase, het plannen.

Plannen

Tijdens de planfase heb ik mij vooral gericht op het uitwerken van het onderzoeksplan. Ik heb concreet bedacht hoe ik data wil gaan verzamelen en hoe ik die data uiteindelijk ga verwerken. Ook hier heb ik contact gehad met mijn begeleider en critical friends. Wat ik in deze fase wel eens lastig vond was het vinden van motivatie om de gekregen feedback te verwerken. Soms denk je zelf dat een bepaald deel van het onderzoek staat als een huis, maar blijkt uit de feedback van een ander dat bepaalde dingen verandert moeten worden. Ik vond het soms lastig om daar dan mee aan de slag te gaan. Wel heb ik ervan geleerd dat een frisse kijk van een ander op dingen enorm kan helpen en dat de feedback je krijgt met goeie intenties wordt gegeven. Hoe jammer het dan ook was om sommige stukjes te veranderen, ik kreeg wel het inzicht dat ze gelijk hadden. Toen die knop eenmaal om was kon ik vol goede moed de feedbackpunten opnemen in mijn verslag. Verder heb ik de gegevens uit de probleemstelling besproken met de groepsleerkracht van groep 6/7. Ik vind het belangrijk dat de school op de hoogte is van het onderzoek en hoe dit in de praktijk gaat gebeuren. Daarnaast kon ik op die manier verder oefenen met het uitvoeren van collegiaal overleg.

Verzamelen

Het onderdeel verzamelen vond ik het leukste stukje van mijn scriptie om te doen. In de praktijk de lessen geven die ik al had ontworpen en de voor- en nameting afnemen. Tijdens deze fase ben ik voornamelijk zelfstandig aan de slag geweest. Ik ben met een serieuze houding als onderzoeker aan de slag gegaan. Af en toe besprak ik het een en ander met mijn mentor. Tijdens deze fase had ik weinig contact met mijn begeleider. Omdat er tijdens de voorgaande fases al veel contact was geweest en er ook samen overleg was geweest over de manier van uitvoeren kon ik nu zelf aan de slag gaan. Waar ik in deze fase tegenaan liep was hoeveel tijd sommige dingen kosten. Dit had ik van tevoren verkeerd ingeschat. Omdat ik zelf drie dagen voor de klas sta moesten de testjes worden afgenomen terwijl de rest van de groep zelfstandig ging werken. Ik moest dan

extra alert zijn, het testje moest worden afgenomen, maar ik moest de groep ook in de gaten blijven houden. Het afnemen van de testen duurde daardoor langer dan verwacht. Gelukkig had ik het tijdsplan van te voren zo ontworpen dat er ruimte was voor uitloop en kon ik voor alles wat langer de tijd nemen dan vooraf gepland.

Analyseren en concluderen

Toen de voor- en nameting waren uitgevoerd en de klas het onderwijsarrangement had uitgevoerd kon ik de gegevens gaan analyseren en een conclusie gaan formuleren. Door contact te blijven houden met critical friends en samen te sparren over de manier van uitwerken, analyseren en vastleggen wist ik snel hoe ik mijn gegevens in kaart wilde brengen en kon ik een groot deel van hoofdstuk zes en zeven uitwerken. In het schema is ook terug te zien dat ik een contactmoment met mijn begeleider had. Ik had toen al een ruime opzet van hoofdstuk zes en zeven en samen met haar ben ik het een en ander aan gaan passen. Op die manier werden de resultaten en conclusies steeds vollediger en gedetailleerder. Uiteindelijk stonden alle resultaten overzichtelijk vormgegeven in hoofdstuk zes. Daarna ben ik de aanbeveling voor de school gaan schrijven. Tot slot heb ik de discussie uitgewerkt. Dit stuk vond ik eerst erg lastig, omdat ik niet precies wist hoe dit uitgewerkt moest worden. Door contact op te nemen met mijn mentor en aan te geven wat ik lastig vond begreep ik uiteindelijk beter wat er van mij werd verwacht en kon ik aan de slag.

Rapporteren en presenteren

Nu mijn onderzoek volledig is uitgewerkt ga ik aan de slag met rapporteren en presenteren. Ik maak een beknopte presentatie over het onderzoek om te presenteren op de opleidingsschool. Daarnaast heb ik de resultaten van het onderzoek met de onderzoeksschool gedeeld. Daarbij vertelde ik hen duidelijk wat de aanbeveling voor de school is. Overigens ben ik gedurende het hele onderzoek al bezig met rapporteren en presenteren. Tussendoor heb ik meerdere malen contact gehad met de onderzoeksschool. Ze zijn al intensief betrokken bij het onderzoek, net als mijn begeleider en critical friends.